

PRITARTA

Vilniaus miesto savivaldybės administracijos
Išimokyklinio ugdymo skyriaus vedėjo
2025 m. birželio 19 d.
Isakymu Nr. A15-1294/25

PATVIRTINTA

Vilniaus lopšelio-darželio „Žibutė“
Direktoriaus
2025 m. birželio mėn. 19 d.
Isakymu Nr. V-45

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA
„VAIKYSTĖS ŽINGSNIAI“

Vilnius
2025

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą (si)

Vilniaus lopšelio-darželio „Žibutė“ (toliau – Mokykla) ikimokyklinio ugdymo programoje (toliau – Programa) vaikų ugdymas yra grindžiamas visapusišku, holistiniu požiūriu. Šis požiūris pabrėžia, kad vaikas yra unikali asmenybė, kurios ugdymas (sis) turi būti orientuotas į jo individualius poreikius, gabumus ir vystymosi tempą. Ugdymo procese siekiama sukurti palaikančią, saugią ir skatinančią aplinką, kurioje vaikai gali tyrinėti, mokytis, bendrauti, augti ir plėtoti savo potencialą.

Mokykla grindžia savo veiklą „Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis“ (2023), „Priešmokyklinio ugdymo bendrąja programa“(2022), Universalios dizaino mokymuisi gairėmis (2023). Į ugdymo procesą integruojama vaikų socialinių įgūdžių ugdymo tarptautinė programa „Žipio draugai“.

Svarbiausi holistinio požiūrio aspektai:

- Vaiko unikalumo pripažinimas: kiekvienas vaikas yra unikali asmenybė su savitais poreikiais ir stiprybėmis. Ugdymo tikslas – atliepti šiuos individualius poreikius ir padėti kiekvienam vaikui atskleisti savo potencialą.
- Vaiko teisės ir gerovė: užtikrinama vaiko teisė į pagarbą, saviraišką ir saugią, palaikančią ugdymo aplinką, kurioje rūpinamasi jo emocine gerove.
- Socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas: vaikai mokomi atpažinti ir valdyti emocijas, bendradarbiauti, spręsti konfliktus, ugdamą teigiamus santykius grupėje.
- Žaidimo reikšmė: žaidimas – pagrindinis vaikų mokymosi būdas, skatinantis smalsumą, kūrybiškumą ir socialinių vaidmenų pažinimą.
- Įtraukusis ugdymas: ugdymas pritaikomas pagal kiekvieno vaiko poreikius ir gebėjimus, siekiant visų vaikų įtraukties ir lygiavertčio dalyvavimo.

- Savivaldus mokymasis ir atsakomybė: vaikai skatinami būti savarankiški, priimti sprendimus ir atsakingai veikti, ugdat pasitikėjimą savimi ir motyvaciją mokytis visą gyvenimą.

1.2. Ugdymą(-si) grindžiančios vertybės

Išimokyklinio ugdymo programa grindžiama vertybėmis, kurios pabrėžia vaiko kaip unikalios, autonomiškos ir kūrybingos asmenybės svarbą, taip pat išipareigojimą kurti palaikančią ir įtraukiančią ugdymo aplinką. Vertybės yra pamatas, ant kurio kuriamas ugdymo procesas, užtikrinantis ne tik akademinį, bet ir socialinį bei emocinį vaiko vystymąsi.

Pagrindinės išimokyklinio ugdymo programoje akcentuojamos vertybės:

- *vaiko orumas* – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas;
- *vaiko gerovė* – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka;
- *saviraiškos laisvė* – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;
- *hygiavertis dalyvavimas* – hygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo (si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis;
- *hygiateisiškumas ir teisišgumas* – vienuodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms mokykloje ir už jos ribų;
- *pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei* – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(-si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus.
- *bendruomeniškumas, demokratiija ir pilietiškumas* – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis;

- *kultūrinis tapatumas* – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

1.3. Vaikų poreikiai.

Išimokyklinio amžiaus vaikams būdingi įvairūs raidos poreikiai, kurie atitinkamai lemia jų ugdymo(-si) procesą. Šie poreikiai yra glaudžiai susiję su vaiko fizine, socialine, emocine ir kognityvine raida. Tinkamai atliepi vaikų poreikius padeda kuriami palaikantys, įtraukiantys ir motyvuojantys ugdymo(-si) kontekstai, kurių dėka vaikas gali sėkmingai augti, tyrinėti ir mokytis. Programa taip pat sukuria prielaidas atliepi ir tenkinti unikalius kiekvieno vaiko poreikius, tarp jų ir specialiuosius ugdymosi poreikius.

Žaidimo poreikis – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdves, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą: • pripažįstama žaidimo, kaip savarakiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė; • nuolat stebėjami ir tinkamoje situacijoje jautriai įsitraukdami į žaidimus, suaugusieji padeda vaikams augintis žaidimo gebėjimus.
Saugumo poreikis – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. • ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti savo bei kitų saugumui.
Draugysčių poreikis – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą draugų. • sukuriamą ugdymo(-si) aplinką, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge.
Komunikavimo poreikis – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu ir pan.). • vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemones ir atrasti pagarbą, veiksmingo bendravimo būdus.
Pažinimo džiaugsmo poreikis – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. • taikydami ugdymo(-si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria teorijas apie pasaulį.
Kūrybinės saviraiškos poreikis – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. • kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsisiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raškos stilių.

1 pav. Išimokyklinio amžiaus vaikams būdingi raidos poreikiai.

1.4. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai.

Tėvų poreikius geriausiai atspindi humanistinių, demokratinių, etnokultūrinių ugdymo teorijų sintezė. Siekiama:

- pažinti mokyklą lankančių vaikų šeimas (posėdžiai, atvirų durų dienos, šventės, išvykos, individualūs pokalbiai, arbatos vakarai);
- rinkti informaciją apie emocinę, socialinę ir kultūrinę vaikų aplinką (apklausos, stebėjimai, susitikimai);
- pažinti vaikų šeimų vertybes, kultūrą, istoriją, religiją;
- numatyti vaiko ugdymo(-si) darną garantuojančias sąlygas (teigiamų santykių formavimas, savitarpio pagalba, abipusis supratimas).

Mokykloje siekiama, jog būtų derinami šeimos ir mokyklos interesai, būtų pateisinti šeimos lūkesčiai: vaikai įgis savarankiškumo, bus saugūs, mylini ir gerbiami, auklėjami tautiškumo, pilietiškumo dvasia, tinkamai parengti pradinei mokyklai. Mokyklos kolektyvas stengiasi formuoti partnerystės santykius bei tarpusavio supratimą su ugdytinių šeimomis.

Šeima ir mokykla siekia kartu rasti vieningą vaikų auklėjimo kryptį, atliepiančią šiuolaikinio ikimokyklinio ugdymo viziją ir individualias vaiko ypatybes. Bendraujant siekiama abipusio atvirumo, pažinimo, supratimo. Vieningai pripažįstama, kad už vaiko auklėjimą, jo sėkmę ugdymo(-si) procese atsakingi yra ir tėvai, ir mokytojai. Siekiant kiekvieną vaiką tinkamai ugdyti, reikalingas ne tik puikią kompetenciją turintis mokytojas, bet ir nuolatinis šeimos bendravimas ir bendradarbiavimas.

Mokyklos tikslas – motyvuoti tėvus dalyvauti mokyklos gyvenime. Aktyviai įsitraukti į renginius, veiklas, ugdomąjį procesą. Tėvų dalyvavimas lemia vaikų pasiekimus, motyvaciją, savivertę ir elgesį.

Mokyklos siekiamybė – užtikrinti partnerystę, kuri remiasi pozityviomis nuostatomis, pasitikėjimu ir konfidencialumu, siekiant kokybiško vaiko ugdymo sėkmės. Ši partnerystė atitinka šeimų poreikį jaustis išgirstomis ir palaikomomis, kai bendraujama apie vaiko gyvenimą mokykloje ir jo ypatumus. Mokykla teikia pagalbą pedagogikos ir psichologijos klausimais, kas padeda tėvams jaustis saugiai ir užtikrintai prižiūrint vaiką. Tėvai įtraukiami kaip aktyvūs ugdymosi proceso dalyviai, o jų poreikiai ir interesai gerbiami bei derinami, kas atitinka šeimų lūkesčius būti lygiaverčiais partneriais vaiko ugdymo kelionėje. Galų gale, tiek mokytojai, tiek tėvai siekia bendro tikslo – vaiko gerovės, kuri yra kertinis šeimos ir mokyklos bendradarbiavimo pagrindas.

1.5. Mokyklos savitumas

Mokykloje įrengtos edukacinės erdvės:

- muzikos salė;
- sporto salė;
- baseinas;
- tyrinėjimo erdvė „Mažojo tyrinėtojo akademija“;
- konstravimo erdvė „Lego kambarys“;
- etnografinis muziejus „Močiutės seklvėčia“;
- keramikos studija.

Mokyklos kieme įrengtos žaidimų aikštelės, laipiojimo zonos, sporto aikštynas: krepšinio, futbolo aikštelė, bėgimo takas, „Pojučių takas“, gamtamokslinė erdvė „Čipolino daržas“.

Mokyklos vizija - Inovatyvi ir įtrauki ugdymo mokykla, kurioje vaikai auga kūrybiškumis, aktyvumais ir savimi pasitikinčiomis asmenybėmis, ugdomi per šiuolaikines pedagogines praktikas, bendruomenės įsitraukimą ir bendradarbiavimą.

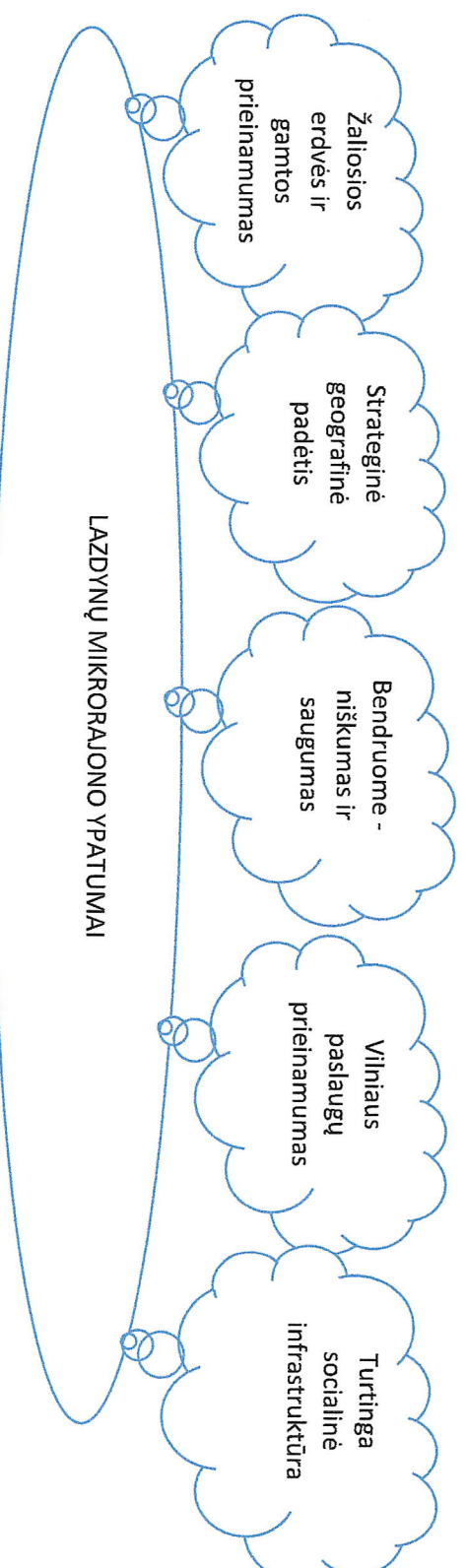
Mokyklos misija - kurti saugią ir įtraukią aplinką, kurioje kiekvienas vaikas, atsižvelgiant į savo individualias galias, poreikius bei šeimos ir bendruomenės lūkesčius, galėtų augti ir tobulėti. Skatiname vaikų pasitikėjimą savimi ir kitais, ugdomė atsakomybės jausmą, empatiją, kultūrinį ir socialinį jautrumą, laviname bendravimą, kūrybiškumą ir lankščiojo mąstymo įgūdžius. Mūsų tikslas – padėti vaikams įgyti esminius gebėjimus mokytis, rūpintis savimi bei aplinkiniais, pasirengti tolesniam asmeniniam ir socialiniam augimui.

Mokykloje dirba kvalifikuoti ir motyvuoti mokytojai bei specialistai – ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai, meninio ugdymo mokytojas, pagalbos mokiniui specialistai, logopedas, plaukimo instruktorius, kūno kultūros mokytojas. Visi pedagogai turi aukštąjį išsilavinimą, dažnai įgyja vyresniojo mokytojo ar metodinio kvalifikacijos kategorijas.

Mokytojai nuolat reflektuoja savo darbą, dalijasi gerąja patirtimi ir skatina inovacijas ugdymo procese, taip gerindami ugdymo kokybę. Jie puikiai pažįsta vaikų raidos ypatumus, objektyviai vertina pasiekimus ir siekia vaikų geros savijautos.

Svarbiausi mokytojų prioritetai – funkcionali ir estetiška ugdymo aplinka, sklandus bendravimas bei bendradarbiavimas su šeima, ugdytinio pasirengimas ir sėkmė mokykloje. Mokykloje aktyviai skatinama nuolatinio profesinio tobulėjimo kultūra, stiprinama mokytojų motyvacija mokytis visą gyvenimą, planuoti tobulėjimą ir dalintis gerąja praktika, užtikrinant sąlygas kvalifikacijos kėlimui pagal strateginius mokyklos prioritetus.

1.6. Lazdynų mikrorajono ypatumai reikšmingi ugdymui(si)

2 pav. Lazdynų mikrorajono ypatumai

Vilniaus miesto Lazdynų mikrorajonas pasižymi žaliųjų erdvių gausa ir puikiu susisiekimu su miesto centru. Tai sukuria išskirtines galimybes vaikams, besiuogdantiems šiame mikrorajone esančiuose darželiuose, naudotis plačiu Vilniaus miesto siūlomų paslaugų spektru.

Bukčių miškas, Lazdynų parkas „Pasakų parkas“ ir Neries pakrantė – vietos, kurios suteikia galimybę vaikams aktyviai praleisti laiką lauke, mokytis apie gamtą ir kurti sveikus įpročius.

Mikrorajonas yra netoli Vilniaus centro, tačiau išlieka ramesnė zona. Jis puikiai pasiekiamas viešuoju transportu ir automobiliu, todėl lengvai prieinamos visos Vilniaus miesto kultūrinės, edukacinės ir pramoninės paslaugos.

Sostinėje veikia daugybė interaktyvių vaikų muziejų, edukacinių centrų, tokių kaip Energetikos ir technikos muziejus, MO muziejaus dirbtuvės, Lietuvos nacionalinis muziejus, Vingio parko erdvės. Šios miesto siūlomos edukacinės veiklos papildo darželio ugdymo turinį, stiprinamos vaikų pažinimo kompetencijas, kūrybiškumą, socialinius įgūdžius ir kultūrinį sąmoningumą. Lazdynuose gyvenantys vaikai gali lengvai dalyvauti miesto organizuojamuose festivaliuose, koncertuose ar specialiose vaikams skirtose programose.

Lazdynų mikrorajonas yra puikus pavyzdys, kaip bendruomenė gali prisidėti prie vaikų ugdymo: Rajone vykstančios šventės, sporto renginiai ir kiti užsiėmimai, kurių aktyviais dalyviais yra mūsų ugdytiniai, skatina bendruomenės ryšius ir vaikų socialinį ugdymą. Aktyviai įsitraukiamo į tokias iniciatyvas kaip Kaimynų diena, Joninės, Moliūgų šventė, Gerumo akcija „Linkėjimai lazdyniečiams“.

2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

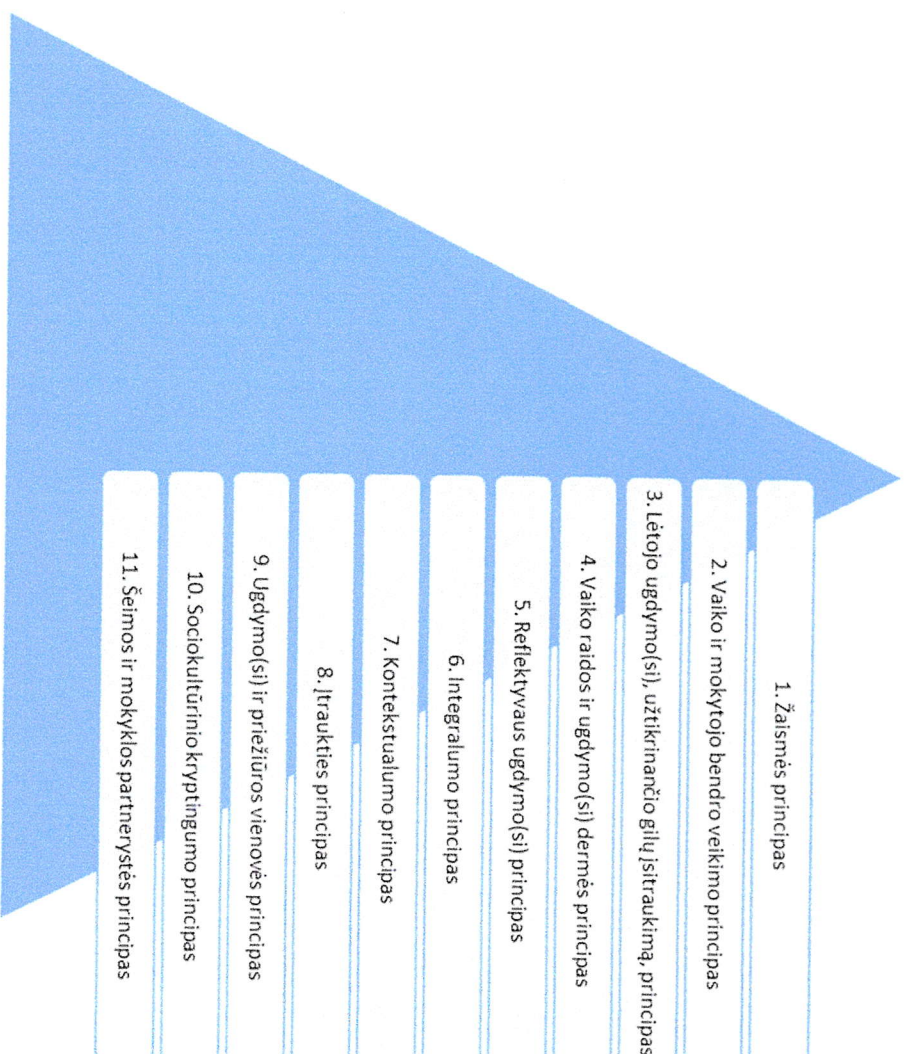
Ikimokyklinio ugdymo programa grindžiama svarbiausiais ikimokyklinio ugdymo principais, kurie padeda sukurti vaiko žaislingumą, tyrinėjimą ir aktyvų mokymąsi skatinančią aplinką. Kiekviena ugdymo sąveika – tiek suplanuota, tiek spontaniška – ugdo vaiką, praturtina jo patirtį, skatina įsitraukimą ir asmeninį augimą.

Pagrindinis dėmesys skiriamas tam, kad mokytojas ir vaikas veikty kartu, kūrybiškai ir atsižvelgiant į vaiko unikalius poreikius, siekiant visapusiško fizinio, emocinio, socialinio bei pažintinio vaiko ugdymosi. Vaikų patirtys yra kontekstualios, turinčios prasmę jų kasdienėje aplinkoje ir palaikančios jų savarankiškumą bei iniciatyvumą. Šie principai taip pat pabrėžia saugią, įtraukiančią aplinką, kurioje kiekvienas vaikas gali jaustis vertingu, gauti reikiamą paramą ir patirti sėkmę.

Programoje akcentuojamas ir nuoseklumas tarp namų ir mokyklos bendruomenių, kad vaiko ugdymosi procesas būtų darnus, natūraliai tęstųsi, o šeima ir mokytojai dirbtų kartu dėl vaiko gerovės.

1. *Žaismės principas.* Žaislingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(-si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla;
2. *Vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas.* Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus;
3. *Leidžio ugdymo (si), užtikrinančio gilių įsitraukimą, principas.* Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną čia ir dabar momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdieni rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui;
4. *Vaiko raidos ir ugdymosi dermės principas.* Ugdymo (si) procese atsižvelgiama į raidos nulėmtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos;

5. Reflektvyvaus ugdymo(-si) principas. Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsvaisto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si);
6. Integralumo principas. Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(-si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(-si) srityje, vaikų veiklos integralumas;
7. Kontekstualumo principas. Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atvirauose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(-si) patirčių aktualumo, prasmingumo;
8. Įtraukties principas. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę;
9. Ugdymo (si) ir priežiūros vienos principas. Ikimokyklinio ugdymo (si) procesui būdinga ugdymo (si) ir priežiūros vienybė. Kiekviena suplanuota ir nesusplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanči, turinti vaiko patirtį. Ilgalais, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si);
10. Sociokultūrinio kryptingumo principas. Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei;
11. Šeimos ir mokyklos partnerystės principas. Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo (si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir Mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

3 pav. Ikimokyklinio ugdymo principai

3. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(-SI) REZULTATAI

Išimokyklinio ugdymo tikslas –
atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias,
patirtį, poreikius, šeimos ir
bendruomenės susitarimus, kurti
lankščius edukacinius kontekstus,
įgalinančius vaikus išsiugdyti
pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais,
kultūrinio ir socialinio jautrumo,
komunikavimo, lankstaus mąstymo,
kūrybiškumo, mokėjimo mokytis
pradmenis.

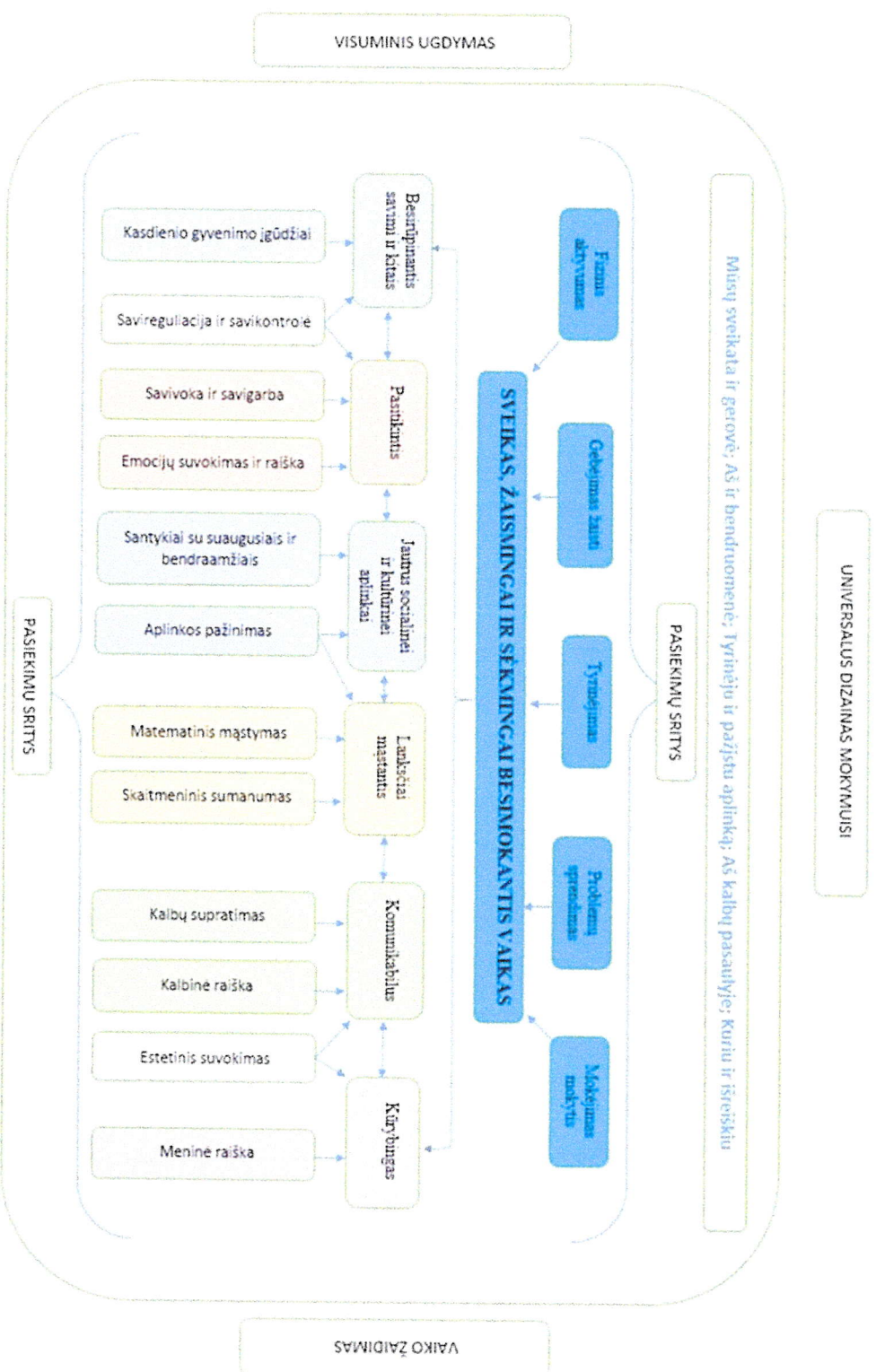
Vaiko galios

- Pasitikintis
- Besirūpinantis savimi ir kitais
- Jautrus socialinei kultūrinei įvairovei
- Komunikabilus
- Lankščiai mąstantis
- Kūrybingas
- Sėkmingai besimokantis

Išimokyklinio ugdymo uždaviniai:

1. Ugdyti pasitikėjimą savimi ir rūpinimosi savimi bei kitais gebėjimus, remiantis šeimos ir bendruomenės susitarimais.
2. Plėtoti kultūrinį ir socialinį jautrumą, atsižvelgiant į individualius vaikų poreikius.
3. Stiprinti komunikavimo ir lankstaus mąstymo gebėjimus per įvairius edukacinius kontekstus.
4. Formuoti mokėjimo mokytis pradmenis, atpažįstant ir skatinant vaiko galias.

KONCEPTUALUSIU PROGRAMOS MODELIS

4 pav. Konceptualusiu IU programos modelis

Konceptualus IU programos modelis orientuotas į vaikų visapusišką ugdymą, sveiko, žaismingai ir sėkmingai besimokančio vaiko galių auginimą. Ypatingas dėmesys skiriamas fizinio aktyvumo ugdymui, žaidimui, tyrinėjimui ir problemų sprendimui.

Šio modelio centre yra „sveikas, žaismingai ir sėkmingai besimokantis laikas“, kas atspindi fizinį, emocinį ir intelektualinį vaiko stiprumą bei norą tyrinėti pasaulį per žaidimą. Tai pabrėžia holistinį (visuminį) požiūrį į vaiką – sveikatos, žaidybinio mokymosi ir gebėjimų ugdymą, skatinant pasitikėjimą savimi ir sudarant galimybes patirti mokymosi džiaugsmą.

Modelis remiasi visuminio ugdymo, patirtinės veiklos ir vaiko žaidimo principais, integruojant universalaus dizaino mokymuisi (UDM) elementus (<https://tukstantimeciomokyklos.lt/wp-content/uploads/2023/11/Universalus-dizaino-mokymuisi-gaires.pdf>). UDM skatina pritaikyti ugdymo procesus pagal kiekvieno vaiko individualius poreikius ir galimybes, šalinant ugdymosi barjerus. Taip siekiama įtraukti visus vaikus į mokymąsi, nepriklausomai nuo jų gebėjimų, ir užtikrinti, kad kiekvienas turėtų galimybių mokytis per jam tinkamiausius metodus ir aplinką.

Konceptualus modelis atskleidžia Mokyklos prioritetus, ugdymosi sritis bei ugdymo (si) proceso kryptis.

4. UGDYMO(-SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

4.1. Ugdymo(-si) turinys, strategijos, kontekstai

Ikimokyklinio ugdymo programos turinys parengtas vadovaujantis Ikimokyklinio ugdymo programos Gairėmis (<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/be8a5a304add1ee9de9e7e0fd363afc>), Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu (<https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/Ikimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf>), apimant šias vaiko raidą skatinančio ikimokyklinio ugdymo(-si) sritis: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Kuriu ir išreiškiu“, mokyklos veiklos kokybės visuminio įsivertinimo rezultatais (priedas Nr. 1).

1 lentelė

„Mūsų sveikata ir gerovė“	„Aš ir bendruomenė“	„Aš kalbų pasaulyje“	„Tyrinėju ir pažįstu aplinką“	„Kuriu ir išreiškiu“
- fizinis aktyvumas; - sveika mityba; - mano dienos ritmas; - kūno švara ir aplinkos tvarka; - saugaus elgesio įpročiai.	- kas aš? - savo emocijų ir elgesio valdymas; - aš tarp kitų; - žmonės ir bendruomenės; - mūsų praeitis, dabartis, ateitis.	- žodinės ir nežodinės kalbos supratimas; - kalbinė raida; - kalbų įvairovės suvokimas; - kalbinės tapatybės formavimasis.	- mane supantys daiktai; - gyvybė; - skaičiavimas ir modeliavimas; - matematiniai erdvės tyrinėjimai; - skaitmeninių technologijų pasaulis.	- žaidimo raida; - muzikos raida; - šokio raida; - dailės raida; - teatro raida.

Atsižvelgiant į vaiko amžių, kiekvienoje ugdymo (si) srityje numatytos pasiekimų sritys, esminiai gebėjimai, vertybinės nuostatos ir pateiktos ugdymo(-si) gairės (iš vaiko perspektyvos). Ikimokyklinio ugdymo turinys deliojamas pagal tai, ko norima pasiekti per tam tikrą amžiaus

laikotarpi. Lentelėje fiksuojamas galutinis siekiamas rezultatas 3 metų ugdytiniams ir 5/6 metų ugdytiniams. Vaikų pasiekimai į grupes jungiami pagal tikslę numatytas vaiko galias, kurios plėtojamos per vaiko raidą skatinančias visuminio ugdymo (si) 5 sritis. Didelis dėmesys skiriamas patiriniam, ugdymui, kuris apima vaiko protą, racionalias žinias jo požiūčius bei jausmus, grįstas tyrinėjimais, eksperimentavimu, atradimais, kūryba ir bendradarbiavimu. Vaikas, kaip jaunas tyrėjas, atradėjas auginamas grupėje ir už jos ribų, skatinant intelektualią, kritinio mąstymo reikalaujančią veiklą ir kiekvieno vaiko asmeninę pažangą. Ugdymo procese naudojamos informacinės technologijos žadina vaiko motyvaciją mokytis, patirti, atrasti, plečia mąstymo galimybes. Vaikai tyrinėja ir atranda įvairias technologijų panaudojimo galimybes, įgytą patirtį panaudoja kituose žaidimuose. Ekskursijos ir išvykos praturtina vaikų patirtį, jie susipažįsta su artimiausia gamtine, socialine ir kultūrine aplinka, mokosi ne tik orientuotis naujoje aplinkoje, bet ir tiesiogiai konstruoja savo žinias, veikdami natūralioje aplinkoje. Ugdymo turinio įgyvendinimas organizuojamas taip, kad atitiktų pagrindinius ir prigimtinius vaiko poreikius, sudarytų galimybę atsiskleisti vaiko individualumui ir savitumui visose ugdymo (si) pasiekimų srityse kurių visuma užtikrintų ugdytinių mokyklinę brandą.

Ugdymo (si) sritis „Mūsų sveikata ir gerovė“

Ugdomosios srities „Mūsų sveikata ir gerovė“ plėtojime mokytojo vaidmuo yra itin reikšmingas – jis padeda vaikams formuoti sveikos gyvenmenos įpročius ir rūpinis jų gerove. Mokytojas tampa įkvėpiančiu pavyzdžiu, demonstruojamas aktyvų gyvenimo būdą, sveiką mitybą ir atsakingą požiūrį į aplinką, skatindamas vaikus elgtis panašiai. Jis kuria priemonę, lankscią ir visiems vaikams tinkamą ugdymo(-si) aplinką, kurioje kiekvienas – nepaisant amžiaus, socialinės padėties, kultūrinių ar sveikatos skirtumų – gali mokytis, tyrinėti ir patirti džiaugsmą.

Mokytojas atsižvelgia į individualius vaikų poreikius ir gebėjimus, pritaikydamas veiklas taip, kad kiekvienas galėtų mokytis savo ritmu ir sentis patirties vieni iš kitų. Patirtinis mokymasis yra pagrindinė strategija – vaikai įtraukiami į praktinius užsiėmimus, eksperimentus bei žaidimus, kurie skatina jų smalsumą ir kūrybiškumą. Žaismingos veiklos, interaktyvūs metodai, praktinės užduotys ir tyrinėjimai padeda vaikams įsisavinti sveikos mitybos, asmens higienos ir saugaus elgesio principus, taip ugdamt jų savarankiškumą ir atsakingą požiūrį į sveikatą.

UGDYMOSI SRITIS „MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“

ESMINIAI GEBĖJIMAI. Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gaudo ir spiria kamuoli, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas. Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buitėje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.

PASIEKIMŲ SRITYS. Fizinis aktyvumas, savivoka ir savigarba, savireguliacija ir savikontrolė, emocijų suvokimas ir raiška, tyrinėjimas, problemų sprendimas, kūrybiškumas, žaidimas, mokėjimas mokytis.

„FIZINIS AKTYVUMAS“

VERTYBINĖ NUOSTATA. Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.

UGDYMO(-SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(-SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Mokytojo kalbinami, žaidinami, įvairiais patraukliais žaislais ir daiktais motyvuojami vaikai iki 1 metų vartosi, ropoja, sėdasi, prisitraukia, atsistoja, siekia daiktų. Išlaikyti pusiausvyrą vaikai pratina ir savarankišką vaikščiojimą tobulina judesių nevaržančioje saugioje aplinkoje eidami link juos kviečiančio mokytojo, nuo vieno patrauklaus objekto link kito, ką nors stumdymdami, ridendami. 2–3 metų vaikai vaikščioi ir išlaikyti pusiausvyrą mokosi eidami sumažinto ploto paviršiumi (tarp dviejų nubrėžtų linijų ir pan.), įveikdami kliūtis (ką nors peržengdami), lipdami į kalniuką. Judėdami laisvoje erdvėje, žaisdami judriuosius žaidimus, vaikai nuo greito ėjimo pereina prie bėgimo.	Vaikai juda spontaniškai, atlieka veiksmus su skirtingo dydžio, svorio ar formos priemonėmis, žaidžia įvairius imitacinius bei judriuosius žaidimus, kuriuose lavinami visi pagrindiniai judesiai: šliaužimas, ropojimas, ėjimas, bėgimas, šuoliukai, laipiojimas, pralindimas, metimai, pusiausvyros pratimai. Jie išbando įvairiausius mokytojo demonstruojamus ir pačių atrandamus ėjimo ir bėgimo būdus: eiti pasistiebus, ant pėdos šonų, kulnų; eiti ištiesta virve, padėtu lanku; eiti aukštai keliant kelius, pusiau priūpus, plačiu žingsniu, pristatomuoju, pakaitiniu ar kryžminiu žingsniu, šonu, atbulomis, eiti nedideliame aukštyje (suoleliu); bėgti aukštai keliant kelius, šonu, atbulomis, įveikiant kliūtis, bėgti įkalnėn, nuokalnėn, bėgimą kaitalioti su ėjimu, sustoti pagal netikėtą signalą, keisti kryptis, bėgti greitai, lėtai.
Pirmaisiais metais vaikai jiems siūlomų spalvingų, skambančių, judančių žaislų siekia vis geriau įvaldydami rankos judesius: ranka iš peties suduodami per žaislą; pratindamiesi nykščiu ir kitais pirštais sumti daiktą; laikyti daiktą per alkūnes sulenktomis rankomis ir purtyti, stuksentį, perinti iš rankos į ranką. Pirštų,	Vaikai judėjimo džiaugsmą patiria laisvai bėgiodami, landžiodami, šokinėdami, laipiodami karstynėmis, kopėtelėmis, laipteliais, žaisdami su kamuoliais, važinėdami triratukais, dviratukais. Vaikų judesių koordinacija, orientacija erdvėje, vikrumas, greitumas, jėga tobulėja žaidžiant su įvairaus dydžio ir sunkumo kamuoliais: ridenant, mėtant įvairiu atstumu, visa jėga ar panaudojant reikiamą jėgą tikslui pasiekti, gaudant. Vaikai inicijuoja patys ir noriai įsitraukia į mokytojo inicijuojamas veiklas, skatinančias tyrinėti, kaip juda kūnas ir atskiros jo dalys, improvizuoti, fantazuoti, ieškoti neįprastų pozų, judesiais perteikiant pasakų herojų charakterius, gyvenimą, kitų objektų ypatybes.
	Nevaržomai judėdami ir eksperimentuodami vaikai išbando savo kūno judėjimo galimybes; lavina pagrindines fizinės ypatybes (vikrumą, lankstumą, pusiausvyrą, koordinaciją, jėgą); mokosi saugiai keisti pradines kūno padėtis ir atlikti įvairius veiksmus rankomis, kojomis; išlaikyti kūną statinėje būsenoje; judėti (ne)pesikeldami erdvėje; įgyja drąsos ir pasitikėjimo savimi. Veikdami ribotame plote pratina judėti saugodami save ir kitą. Žaisdami komandinius žaidimus, vaikai mokosi laikytis

plaštakos ir visos rankos judesius vaikai lavina mokytojo žaidinami, drauge su juo žaisdami pirštukų žaidimus, plodami, ką nors rinkdami, spaudydami. 2–3 metų vaikai pradeda lankstyti ranką per riešą, pratinasi pasukti riešą, apversti plaštaką delnu žemyn, į viršų, mostelėti plaštaką, vis tiksliau atlikdami judesius, kuriuos lavinti padeda savarankiškas valgymas, ko nors vienas ant kito dėliojimas, užsukimas, atsukimas, darinėjimas, įrankių naudojimas;	taisyklių, laimėti ir pralaimėti, derinti judesius, judėjimo būdus, sutelkti ir perkelti dėmesį į regimus ir girdimus signalus; Vaikai lavina rankos judesių tikslumą, akies ir rankos koordinaciją, ką nors dėliodami, konstruodami, verdami, piešdami ir kt. Judesių tikslumą vaikai lavina mokydami patys valgyti, dengti stalą, rengtis, naudodami buitines įrankius;
„SVEIKA MITYBA“ VERTYBINĖ NUOSTATA. Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam.	
UGDYMO(-SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(-SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Vaikai su sveikatai palankiu maistu susipažįsta valgydami drauge su mokytoju ir kitais vaikais, girdėdami suaugusiųjų aiškinimus, žiūrinedami knygeles, korteles, piešinius. Matydami estetiškai patiektą, skleidžiančių šviežią kvapą maistą, ji skanaudami ir nuolat girdėdami vaisių, daržovių bei kitų maisto produktų pavadinimus, vaikai kaupia atitinkamą žodyną. Įvairių žaislų apščioje aplinkoje, grupėje įrengtoje „virtuvėje“ vaikai žaidžia režisūrinius maisto gaminimo žaidimus. Kasdienio valgymo metu mokosi valgyti savarankiškai, naudotis stalo įrankiais ir pasirinkti, su koku stalo įrankiu valgyti skirtingą maistą.	Vaikai aiškinasi, klauso skaitomų tekstų, komentary apie sveiko maisto naudą, sužino, ką valgyti yra naudingiau sveikatai; tyrinėja sveiko maisto piramidę; dėlioja savo dienos meniu iš kortelių su sveiko maisto produktais; dėlioja mąstymo žemėlapius (sveika – nesveika), patys vieni kitiems aiškina, kuris maistas palankus sveikatai, o kuris – ne, savo nuomonę argumentuoja. Vaikai drauge su mokytoju eina į parduotuvę, išrenka ir perka reikalingus maisto produktus užkandžiams pagaminti. Žaisdami „kavinę“, „restoraną“, kuria mėgstamų ir netikėtų patiekalų receptus, sudaro meniu, imituoja maisto gaminimo procesus. Vaikai įsitraukia į sveikų ir skanių gėrimų bei užkandžių gamybą: mokosi suprasti ir patys kurti receptus; plauna, sveria, uosto, dalina, pjausto, maišo, skanauja, pavadiną; gerisi estetiškai išpūdžiu; Vaikai iš skaitomų tekstų, paveikslėlių ir mokytojo komentary sužino, kodėl negalima valgyti neskaniai, įtarinai kvepiančio, kito žmogaus nebaigto valgyti, gyvūno aplaižyto maisto. Vaikai samprotuoja, tariasi ir, esant galimybei, renkasi sveikatai palankius maisto produktus (pavyzdžiui, atsisėdami užkandžius). Jie nusiteikia ir vienas kitą padrąsina mokykloje valgyti įvairų maistą, ragauti naujus, jiems nežinomus maisto produktus, susipažinti su įvairiais skoniais, dalintis mintimis ir žymėti, kas kam skanu / neskanu. Vaikai tyrinėja, matuoja, žymisi, kiek vandens išgeria per dieną, ir aiškinasi, kiek jo vartoti sveika. Įpranta savarankiškai atsigerti grupėje esančio vandens. Vaikai mokosi elgesio taisyklių prie stalo: prieš valgį nusiplauti rankas, valgyti neskubant, gerai sukramtant maistą, jį skanaujant, prie stalo ramiai pasikalbant, padėkojant. Jie mokosi padengti kasdienį ir šventinį stalą, siekdami estetinio išpūdžio. Režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu vaikai maitina lėles, serviruoja ir puošia stalą, kuria lankymosi kavinėje ar kitoje viešojoje vietoje siužetus.

„MANO DIENOS RITMAS“		Vaikai klausosi skaitomų tekstų ir pasakojimų apie tai, kodėl svarbu branginti ir tausoti maistą, jo nešvaistyti, sužino, kad pasaulyje yra vietų, kuriose žmonės jaučia maisto stygių, tyrinėja, kiek daug darbo reikia, kad maisto produktai atsirastų ant mūsų stalo, dėlioja ši kelią iš paveikslėlių, jį piešia.
VERTYBINĖ NUOSTATA. Žino savo dienos ritmą, atpažįsta kūno ženklus, rodančius, kad kūnui reikalingas poilsis.		
UGDYMOC(-SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMOC(-SI) GAIRĖS (3-6 METAI)	Vaikai, skatinami mokytojo ir atsižvelgdami į visos mokyklos dienos režimą, patys sudėlioja savo dienos ritmą paveikslėliais, sudėlioja dienų su ypatingais įvykiais (švenčių, išvykų dienos), keičiančiais įprastą dienos eigą, dienos ritmą. Vaikai ryte paveikslėliais pažymi, ką šiandien ketina veikti, o vakare reflektuoja, ar pavyko tai įgyvendinti. Jie tyrinėja savo nuotaikos ir energijos kaitą per dieną, žymėdami paveikslėliais, aptardami kaitos priežastis. Padedami mokytojo, susikuria ritualus prieš einant miegoti, pavyzdžiui, pavartyti knygutę, pasiklausyti lopsinės. Vaikai, mokytojo padedami, mokosi atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jų aktyviai judančiam kūnui reikia poilsio (bėgiodami, šokinėdami pavargo, kvėpuoja atvira burna, smarkiai plaka širdis), kada jų nejudrioje būsenoje esančiam kūnui reikia judėjimo (sunku ramiai išsėdėti, sutelkti dėmesį į veiklą). Vaikai iš skaitomų pasakojimų, istorijų ir patys išbandydami sužino, kad aktyvi veikla padeda išlieti tiek patirtas malonias emocijas, tiek ir nerimą, įtampą. Atlikdami atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimus, pajaučia, kaip jie nuramina tiek kūną, tiek ir emocijas ar sunkias mintis. Vaikai išbando įvairius kūno aktyvumo reguliavimo būdus, pavyzdžiui, judėti pagal greitą ir lėtą tempo, aktyvumą žadinančią ir raminančią muziką.
„KŪNO ŠVARA IR APLINKOS TVARKA“		
VERTYBINĖ NUOSTATA. Rūpinasi savo kūno švara.		
UGDYMOC(-SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMOC(-SI) GAIRĖS (3-6 METAI)	Vaikus laikyti asmens higienos motyvuoja suaugusiojo pavyzdys, dainelės, eilėraščiai, pasakojimai, tyrinėjimai, sužinant apie bakterijas ir virusus, jų sukeliamas ligas. Vaikai suprantą, kodėl svarbu plauti rankas prieš valgį, pažaidus, susitėpus, pasinaudojus tualetu, ir pratinasi tai daryti. Linksmos istorijos, vaikų aprangos pavyzdžių žiūrėjimas skatina vaikus pamąstyti apie savo aprangą, diskutuoti, kas tvarkinga – netvarkinga, patinka – nepatinka, kurti patogios ir estetiškos vaikų aprangos modelius (piešiant, rengiant lėles, patiems persirenginėjant). Vaikai žiūrinėja tvarkingos, patogios, estetiškos aplinkos nuotraukas, ieško patinkančios aplinkos vaizdų informaciniuose tinklalapiuose, diskutuoja apie savo grupės aplinką, kas tvarkinga – netvarkinga, patogiu – nepatogu, saugu – nesaugu, gražu – negražu. Vaikai įsitraukia į aplinkos pertvarkymo veiklas, ieškodami sprendimų, kaip aplinką paversti lengvai tvarkoma, patogią, saugią, malonia akiai: simboliniais piešiniais grupėje ženklina daiktų laikymo vietas, kuria saugaus daiktų

	naudojimo taisykles ir pan. Vaikai pastebi ne vietoje padėtus daiktus ir imasi iniciatyvos juos tvarkyti, pamato grupėje ar lauko aplinkoje numestą štukšlę, mokosi štukšles rūšiuoti.
„SAUGUS ELGESYS“	
VERTYBINĖ NUOSTATA. Rodo pradinius saugaus elgesio įgūdžius, žino kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.	
UGDYMO(-SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(-SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Mokytoji modeliuoja įvairias situacijas, skatindama istorijas, pasakojant, kartu žiūrindama paveikslėlius, korteles, kalbant, vaikai mokosi suprasti, su kuriais žmonėmis ir kodėl bendrauti yra visada saugu (tėvai, globėjai, mokytojai ir kt.), į kurios žmonės visada galima kreiptis pagalbos pasiklydus, ištikus nelaimėi, patekus į bėdą (policininkai, gaisrininkai, medikai, pardavėjai ir pan.), kaip reikia elgtis, jei visi nepažįstamas žmogus kalbina, kviečia pasivaikščioti ar pasivažinėti, siūlo saldumynų, siekia liesti (mandagiai atsisakyti pasiūlymų, jei situacijoje nedalyvauja tėvai, mokytojai).	
Vaikai drauge su suaugusiuoju mokosi saugiai žaisti, atsargiai elgtis su buities daiktais ir lauke.	Vaikai aiškinasi, kokie prisilietimai prie jų kūno yra tinkami (artimų suaugusiųjų ar draugo apkabinimas) ir kokie netinkami, mokosi grupėje saugoti asmeninę erdvę. Vaikai mokosi tvirtai pasakyti „ne“ netinkamam prisilietimui, pasitraukti iš situacijų, kuriose pasijunta nesaugiai, pranešti apie tai suaugusiajam, kurio pasitiki. Saugaus elgesio gatvėje įgūdžių vaikai mokosi pažindami šviesoforo spalvas ir kelio ženklus, grupėje ir lauke žaisdami eismo gatvėje žaidimus, mokydami laikyti eismo ženklų ir taisyklių. Vaikai varto knygeles, klausosi istorijų, pasakojimų apie (ne)saugų elgesį gatvėje. Naudoja specialias saugumo priemones – atšvaitus, saugos diržus, šalms, liemenes ir kt. ir pasako, kodėl juos nešiodami žmonės yra saugesni. Vaikai, vartdami knygeles, klausydami jiems skaitomų pasakojimų, pasakų, žiūrėdami filmukus, sužino apie daiktus, kurie yra pavojingi jų sveikatai ir saugumui, kas atsitinka, kai vaikai su jais žaidžia. Jie aiškinasi, kokie pavojai slėpi virtuvėje (elektros prietaisai, aštrūs daiktai), vonioje (skalavimo, valymo priemonės), svetainėje, tėvų miegamajame (praviras langas, vaistai, dužiantys daiktai). Kasdienių veiklų metu mokosi saugiai elgtis žaisdami kieme, lauke, laikyti susitartų saugaus elgesio taisyklių. Vaikai su mokytoju ir draugais kalbasi apie saugų elgesį, aiškinasi, kaip elgtis, į ką kreiptis pagalbos nutikus nelaimėi. Jie mokosi atsakingai elgtis aplinkoje, kurioje yra gyvūnų; aiškinasi, kad miške negalima valgyti rastų nežinomų uogų; miške visuomet būti šalia suaugusiojo (kad nepasiklystų); bristi į vandens telkinį ar lipiti ant ledo jam užšalus galima tik stebint suaugusiajam.

Ugdymo(-si) sritis „Aš kalbų pasaulyje“

Mokytojas atlieka itin svarbų vaidmenį ugdymo (si) srityje „Aš kalbų pasaulyje“, nes jis kuria vaikams palankią ir įkvepiančią aplinką, kuri skatina jų aktyvų dalyvavimą bei kalbinių gebėjimų plėtrą. Pasielkdamas kūrybiškus metodus, mokytojas organizuoja įvairias ugdymo(-si) erdves,

tokias kaip kalbos laboratorijos, žaidimų zonos ar interaktyvios veiklos, kuriose vaikai gali tyrinėti ir eksperimentuoti su kalba. Žaismingos situacijos, tokios kaip lėlių teatro pasirodymai ar vaidmeniniai žaidimai, padeda sužadinti vaikų smalsumą ir skatinti emocinį įsitraukimą.

Dialogiškas ugdymo procesas grindžiamas aktyviu dalyvavimu diskusijose, dialoguose bei problemų sprendimo veiklose, kur mokytojas užduoda atvirus klausimus, skatindamas vaikus reikšti savo mintis ir jas argumentuoti. Patirtinis mokymasis įgyvendinamas per realias situacijas, leidžiančias vaikams savarankiškai taikyti įgytas žinias, pavyzdžiui, dalyvaujant projektinėse veiklose ar atliekant gamtos tyrimus.

Žaidimų pedagogika tampa esmine priemone ugdant kalbinius įgūdžius, socialinius gebėjimus ir kūrybiškumą. Įvairios vizualinės bei sensorinės priemonės, tokios kaip paveikslėlių knygos ar vaizdo medžiaga, padeda gilinti vaikų kalbos supratimą ir raišką. Taikydamas individualizuotą požiūrį, mokytojas pritaiko veiklas pagal kiekvieno vaiko poreikius ir gebėjimus, taip užtikrindamas, kad visi jaustųsi įtraukti, motyvuoti ir turėtų galimybę sėkmingai tobulėti.

„AŠ KALBŲ PASAULYJE“

ESMINIAI GEBĖJIMAI. Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.

PASIEKIMŲ SRITYS. Kalbų supratimas, kalbinė raiška, skaitmeninis sumanumas, meninė raiška, emocijų suvokimas ir raiška, problemų sprendimas, tyrinėjimas, gebėjimas žaisti, mokėjimas mokytis.

„ŽODINĖS IR NEŽODINĖS KALBOS SUPRATIMAS“

VERTYBINĖ NUOSTATA: Domisi žodiniais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą

UGDYMO(-SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(-SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Vaikai ugdomi kalbos suvokimo gebėjimus, bendraudami su suaugusiais ir kitais vaikais. Jie atkreipia dėmesį į kalbėjimą, plėčia pasyvų ir aktyvų žodyną, girdėdami suaugusiojo kalbą, pasižyminčią aukštesniu balso tonu, ryškia emocinga intonacija. Vaikai ugdomi foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus, klausydamiesi įvairių aplinkos garsų, ritmų, eilėraščių, dainelių gimtąja ir kitomis kalbomis, atlikdami įdomias, aktualias, bet neilgai trunkančias veiklas. Vaikai klausosi mokytojo ir kitų vaikų, būdami grupėje ir būdami vieni, tyloje aplinkoje ir triukšmingame fone,	Vaikai, aktyviai įsitraukdami į bendravimo su mokytoju ir kitais vaikais veiklas, kalbos garsų žaidimus, eilėraščių, dainų, pasakojimų, pasakų gimtąja ir kitomis kalbomis klausymąsi, plėtoja kalbos supratimą, „atranda“ žodžių prasmes, ugdomi trumpalaikę ir ilgalaikę atmintį, kalbinę vaizduotę, skatinančią mintis išreikšti žodžiais. Vaikai klausosi gyvai pasakojamų ir įrašytų (televizijos, radijo, kompaktinėse plokštelėse, internete) įvairaus stiliaus ir turinio tekstų (grožinių, publicistinių, enciklopedinių, informacinių) apie aplinką, įvykius, reiškinius, taip pat savo ir kitų vaikų kalbos įrašų. Žaisdami, dalyvaudami problemų sprendime, įtraukiančiose vidaus ir lauko veiklose, kelių vaikų grupelių ir didesnių grupių veiklose, mokosi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos,

įvairiose komunikacinėse situacijose. Jie mokosi išsklausyti, kalbėti pačeliui, dalyvauti dialoge ar polilogė, mokytoju sukurtiant klausymosi aplinkų įvairovę (ryto ratė, dviese su mokytoju, bendraudami su kitais vaikais). Vaikai, girdėdami jų veiksmus, poreikius ir interesus įvardijančią ir komentuojančią mokytojo kalbą, tampa aktyviais klausytojais, plečia pasyvųjį ir aktyvųjį žodyną. Vaikai iki 1 metų žodinės kalbos supratimą išreiškia reaguodami į suaugusiojo kalbą gestais, mimika, veiksmais, o nuo 1 metų – ir pirmaisiais žodžiais. 1–3 metų vaikai žodine arba nežodine išraiška reaguoja išgirdę mokytojo kreipimąsi, jo kalbinami, klausinėjami, prašomi. Žodinės kalbos suvokimo gebėjimus vaikai ugdo si dalyvaudami mokytojo, savo, draugų inicijuojamuose vaidmenų žaidimuose, žaidimuose su žaislais ir įvairiomis priemonėmis bei kitose žaismės situacijose. Vaikai supranta savo ir artimųjų vardus, paprastus klausimus ir prašymus, artimiausios aplinkos daiktų, reiškinių ir veiksmų pavadinimus. Jie supranta skaitomus nesuderintus trumpus tekstus, pasakojamas istorijas ir jose vykstančių įvykių seką, suvokia su dienvakarė susijusius paaiškinimus. Vaikai plečia kalbos supratimą dalyvaudami mokytojo siūlomose aktyviose veiklose ir kasdienės rutinos situacijose, kurios su vaiku aptariamos jų veiksmo metu. Kūdikiai stebi aplinkinių veido mimiką, gestus, kūno kalbą, pamazū įgydami vis giliau nežodinės kalbos suvokimą. 1–3 metų vaikai aktyviai plečia žodinės kalbos suvokimo ir vartojimo gebėjimus, padėdami kalbinančiojo veido išraiškos ir gestų. Vaikai plėtoja nežodinės kalbos suvokimą ir aktyviai įsitraukia į mokytojo siūlomąs veiklas, jei mokytojo kalbą lydi kūno kalba (žvilgsnis, šypsena, gestai, palietimas, apkabimas). Stebėdami mokytojo reakcijas – veido motoriką, kūno judesius, balso toną, intonaciją, vaikai pradeda naudoti šias nežodinės kalbos priemones komunikudami su kitais suaugusiais ir bendraamžiais. Pasitelkdami įvairius ženklus ir gestus, vaikai simboliu forma išreiškia mintį, parodo mąstymo būdą, mokytojo inicijuojamose mąstyti skatinančiose veiklose.	reaguoti į kalbančiųjų intencijas, suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. Vaikai kalbos supratimą plėtoja gaudami informaciją ir kitais pojūčiais: vaizdu, lytėjimu, uosle, ragaudami. Vaikai žodinės kalbos supratimą ugdo si dalyvaudami grupinėse veiklose, kuriose aktyviai bendrauja. Vaikų žaidimai (jei reikia, palaikomi mokytojo), kuriose plėtojami kasdienio gyvenimo arba netikėti fantazijos pasaulio sužetai, padeda vaikams ugdytis žodinės kalbos supratimą. Visose aplinkose, kuriose veikia vaikai, susikuria natūralios sąlygos susieti išgirstą žodį su daiktu, reiškiniu ar veiksmu ir taip plėtoti kalbos prasmų supratimą. Vaikai kalbos supratimą giliau klausydami esi amžių atitinkančių ir šiek tiek sudėtingesnių įvairaus stiliaus tekstų, netiesiogiai perduodamų žinučių (laiskų, raštelių), siedami skaitomą tekstą su vaizdine informacija ir numanomų kontekstu. Pajuokavimų, dviprasmybių, frazeologizmų, vaizdingos kalbos, perkeltinės žodžių prasmės supratimą skatina mokytojo siūlomos veiklos, susijusios su meninio stiliaus tekstų skaitymu, klausymu, aptarimu, apsakojimu ar kitos formos perteikimu (vaidinimu, iliustravimu ir pan.). Girdėdami mokytojo parinktų kitų kalbų (ne gimtosios) garso įrašus, tarmes, svečių iš kitų šalių kalbą, matydami bendravimą ar patys bendraudami gestų kalba, vaikai susipažįsta su kalbų pasaulio įvairove, supranta kalbą kaip simbolių, žyminčių daiktus, reiškinius, veiksmus ir kt., prasmę. Vaikai atpažįsta gestus, mimikas ir į jas reaguoja žodine arba nežodine raiška, demonstrudami augantį kritinį mąstymą apie tai, ką mato ir girdi. Mokytojo inicijuojami, įsitraukia į alternatyviąją komunikaciją (pavyzdžiui, veiklas, kuriose naudojami bendravimo paveikslėliai), kūrybiškai naudojasi gestais reikšdami emocijas ir poreikius, bendradarbiaudami. Nežodinės kalbos suvokimas yra palaikomas ir skatinamas mokytoju pasitelkiant papildomas priemones, pavyzdžiui, emocijų korteles, sutartinius ženklus.
--	--

„KALBINĖ RAIŠKA, BENDRAVIMO IR KOMUNIKACIJOS GEBĖJIMAI“

VERTYBINĖ NUOSTATA: Nustieikęs kalbą ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas.

UGDYMO(-SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(-SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Vaikai iki 1 metų daug mėgdžioja, čiauska, bando reaguoti ir kartoti suaugusiųjų tariamus garsus. 1–3 metų vaikai mėgdžiojimu, skiemenių ar žodžių pakartojimais, veiksmais, mimika ir pantomimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. Šio amžiaus vaikų žodyno gausėjimą ir kalbinę raidą skatina aktyvus suaugusiojo bendravimas su vaiku, inicijuojant pokalbius, plėtojant vaiko pasakymus, juos pakartojant. Vaikus kalbėti skatina jų išitraukimas į pokalbius įvairiose situacijose (kasdienė rutina, įvykiai, veiklos) ir aplinkose (grupėje ir lauke). Dominintis aplinka ir bandant įvardyti šalia esančių objektų pavadinimus, veiksmus ir būsenas, plečiamas vaikų aktyvusis žodynas. Vaikų jausmų, emocijų, norų, minčių raidą skatina dėmesys jų kalbai, kantrus išklausa, lėtas kalbėjimo tempas, reagavimas į vaikų intencijas, reiškiamas žodine ir nežodine išraiška. Vaikų mąstymo ir kalbos raidą skatina amžių atitinkančių tekstų, eilėraščių, pasakų skaitymas, istorijų pasakojimas, siejamas su vaizdine informacija, taip pat tokiais jautimais pojučiais kaip lytėjimas, ragavimas, uostymas. 3 metų vaikai, suaugusiojo padedami, kartuoja girdėtus trumpus kūrinėlius, dalyvauja pokalbiuose, kelių žodžių vintisiniais sakiniais kalba apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus, pasakoja apie tai, ką mato ir girdi, vartoja paprastas mandagumo frazes, formuluodami sakinius, taiko pagrindines gramatikos taisykles; Vaikai nuo kūdikystės aktyviai bendrauja veiksmu, gestais, mimika, išreiškdami savo emocijas ir socialinio kontakto poreikį, seka akimis asmenį, kuriam adresuota jų kalba. 1–3 metų vaikai pasitelkia žodinę ir nežodinę raidą aktyviai bendraudami ir komunikudami su suaugusiais ir bendraamžiais įvairiose veiklose. 2–3 metų vaikai, bendraudami su kitais, koncentruojasi į save, kalba sau ir su savimi, neadresnuodami kalbos kitam. Vaikai į pokalbius su kitais mokosi įsitraukti, kalbinami suaugusiojo, atsakydami į klausimus. Vaikų poreikį bendrauti, išreikšti norus ir mintis skatina dienos įvykių ir	Vaikai kalbinės raidos būdus tyrinėja keisdami balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonaciją, eksperimentuodami garsais ir žodžiais, kurdami naujadarus, žaisdami kalba ir kurdami savo kalbas. Vaikai vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius, taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos garsų, atpažįsta garsus žodyje, skiria gimtosios kalbos žodžius nuo išgirstų kitos kalbos žodžių. Vaikai kalba apie tai, ką jaučia, mato, girdi, nuolat plečia žodyną, susijusi su kasdieniu gyvenimu, artimiausia aplinka, gamta, technika, objektų savybėmis, būsenomis. Vaikai pradeda vartoti vis sudėtingesnės sandaros žodžius ir retesnes gramatines struktūras dalyvaudami ilgesniuose, įvairinės tematikos mokytojo ir bendraamžių inicijuojamuose pokalbiuose. Režisūriniai, siužetiniai vaidmenų, žodiniai, kolektyviniai ir kiti žaidimai kuria vaikui naujas patirtis ir kalbines situacijas, kuriose iki šiol jis nėra dalyvavęs, suteikia galimybę plėsti žodyną, peržengiantį artimiausios aplinkos temas. Vaikų kalbėjimą skatina įtraukiančios, idomos vaizduotės stimuliuojančios mokytojo arba bendraamžių inicijuojamos veiklos. Vaikų kalba turėja, jų kalbinė raida sudėtingėja, jiems klausantis skaitomų, pasakojamų, vaidinamų tekstų ir siužetų, įgarsintų filmukų ar pasakų, patiens juos atpasakojant, perkuriant, pratęsiant, suvaidinant, iliustruojant, deklamuojant, kalbant su mokytoju apie teksto turinį ir prasmes, siejant tekstą su vizualia medžiaga. Vaikai aktyviau kalba, ieško būdų, kaip aiškiau išreikšti mintį, kai mokytojas dėmesingai bendrauja, parodo, kad vaikus suprato, papildo ir pratęsia vaikų mintis. Vaikai vartoja įvairias kalbos dalis, kalba taisyklingais vintisiniais ir sudėtiniais sakiniais, formuluoja klausiamuosius sakinius („Kada...“, „Kur...“, „Kaip...“), kuria naujus žodžius pagal įsisavintas žodžių darybos taisykles. Vaikai yra aktyvūs komunikacijos proceso dalyviai: jie kalba sau, kitiems, klausinėja, užkalbina, prašo, pašaukia, nurodo kartais laikydamiesi elementarių kalbinių etiketo normų. Dalyvaudami mokytojo inicijuojamose veiklose, padedanciose pažinti pasaulį, vaikai mokosi kelti klausimus, bando vartoti naujai sužinotas sąvokas, vaizdingus žodžius, argumentuoti, plėtoti diskusijas, reflektuoti savo patirtį, žodinę raidą papildydami išradimais gestais, judesiais,

rutininių veiklų aptarimas. Kasdienėse veiklose mokytojo skatinami vaikai mokosi išreikšti ir įvardyti savo emocijas, poreikius;	mimika, iliustruodami aplinkos objektais, schemomis, piešiniais. Žaisdami išplėtotus sužetinius vaidmenų žaidimus, vaikai įsitraukia į dialogą, polilogą, išbando skirtingas kalbėjimo manieras, mokosi žodinėmis derybomis ir kompromiso paieškoms spręsti kylančius nesutarimus ir problemas laikydamiesi savo kultūrinei aplinkai pritingų bendravimo taisyklių. Vaikai bendravimo gebėjimus ugdosi kartu su suaugusiuoju ir bendraamžiais skaitinėdami knygas, kalbėdamiesi apie skaitomas ar pasakojamas istorijas, diskutuodami apie atliktą veiklą, patirtą nuotyki, žiūrėtą filmą, girdėtą pasaką, pasakodami istorijas, kurdami pasakojimus, kalbėdamiesi apie tai, ką norėtų patirti ir veikti. Vaikai bendrauja natūraliai, prisitaiko prie bendravimo situacijos, aktyviai komunikuoja siekdami savo tikslų, o nesuprasti, palaikomi mokytojo, pakartoja, reformuluoja, paaiškina tai, ko nori, tikisi. Įsitraukę į žaismės situacijas vaikai bando juokauti, kalba „ateivių“ kalbomis, „užsienio“ kalbomis. Mokytojo inicijuojamose arba natūraliai susiklosčiusiose situacijose, atveriančiose kalbų įvairovę, bando susikalbėti su kitakalbais vaikais ar suaugusiais. Santūresni, mažai kalbantys, nuošaliau linkę laikytis vaikai, taip pat vaikai, turintys sulėtėjusios kalbos raidos požymių, yra palaikomi mokytojo, teigiamai reaguojant į jų žodinę ir nežodinę raiską, skatinant juos bendrauti įvairiais žaismingais būdais, bendravimo procesą papildant alternatyviosios komunikacijos priemonėmis: daiktais-simboliais, nuotraukomis, paveiksiais, grafinais simboliais;
„KALBŲ ĮVAIROVĖS SUVOKIMAS IR KALBINĖS TAPATYBĖS FORMAVIMAS“	
VERTYBINĖ NUOSTATA: Gebėjimas klausytis ir suprasti kitų kalbėjimą, reaguoti	UGDYMO(-SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
UGDYMO(-SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ) Vaikų domėjimąsi skirtinga kalbine raška (bendrine kalba, tarmėmis), skirtingomis kalbomis ir kultūromis skatina suaugusiojo pasakojimai apie kitas šalis, kultūras, kalbas, jų atmainas; knygelių, parašytų įvairiomis kalbomis, vartymas; garso įrašų (dainelių, eilėraščių, pasakojimų) įvairiomis kalbomis klausymas; įvairiakalbiai stalo žaidimai. Vaikų suvokimą apie kalbų įvairovę ugdė, pozityvų požiūrį formuoja ir bendrauti įvairiakalbiėje aplinkoje moko, pavyzdžiui, svečių, atstovaujančių kitoms kalboms ar kultūroms, vizitai.	Vaikai ugdosi kalbų įvairovės suvokimą ir formuojasi kalbinę tapatybę, mokosi atpažinti skirtingas kalbas, suprasti kita kalba kalbančiųjų intencijas, žaisdami vaidmenų, naratyvinius, stalo ir žodžių žaidimus, įsitraukdami į kūrybines ir kitokias aktyvias veiklas su kitomis kalbomis kalbančiais bendraamžiais, bendraudami su svečiais, jungdamiesi į tinklus su kitų šalių regionų ir kitų šalių vaikais, klausydamiesi skaitomų istorijų, skaitydami knygytes dviem ar keliomis kalbomis, žiūrėdami filmukus. Vaikų smalsumą sužadina ir juos įtraukia mokytojo inicijuojamos veiklos, kurių metu gyvai arba nuotoliniomis priemonėmis bendraujama su vaikais ar suaugusiais, kalbančiais kitomis

kalbomis ar lietuvių kalbos tarmėmis. Padedami mokytojo, vaikai mokosi taikyti kompensacines kalbos supratimo ir kalbos raiškos strategijas: siekdami suprasti ir perduoti informaciją pasitelkia neverbalią kalbą, mimiką, gestus, aplinkos objektus. Vaikai noriai įsitraukia į mokytojo siūlomus kiekvienai kultūrai autentiškus kalbinius žaidimus (mįslės, juokavimus, skaičiuotes, greitaikalbes ir kt.).

Ugdymo(-si) sritis „Aš ir bendruomenė“

Mokytojai, ugdymo(-si) srityje „Aš ir bendruomenė“, siekia skatinti vaikų savęs pažinimą, savivertę, emocinį suvokimą, savireguliaciją bei socialinį ir kultūrinį supratimą. Tam jie kuria jautrius ir pastovius emocinius ryšius su vaikais, tampa jų elgesio pavyzdžiu ir suteikia prasmingas veiklas, kurios padeda vaikams suvokti save ir savo vietą bendruomenėje.

Mokytojas taiko individualizuotą požiūrį, suteikdamas vaikams galimybę rinktis veiklas ir priemones pagal jų poreikius bei gebėjimus. Patirtinis mokymasis, įgyvendinamas per žaidimus, eksperimentus ir praktines užduotis, padeda vaikams lavinti savikontrolę, užmegzti draugiškus santykius ir geriau suprasti socialinę aplinką. Aktyvus dialogas, bendradarbiavimas ir patirties dalijimasis stiprina emocinį saugumą ir skatina jautrų mokytojo atsaką į vaikų poreikius.

Svarbus vaidmuo tenka kūrybiškiems dialogams ir žaismingumo palaikymui kasdienėse veiklose, kuriose vaikai gali tyrinėti, eksperimentuoti ir dalintis patirtimis. Judrus patirtinis mokymasis, kultūrinių dialogų įvairovė bei virtualių ir realių aplinkų sąveika kuria dinamišką, įtraukiantį ugdymo(-si) procesą. Mokytojas skatina vaikų savarankiškumą, sudarydamas sąlygas jiems inicijuoti veiklas, bendradarbiauti, empaatiškai reaguoti į kitų jausmus ir kurti prasmingus tarpusavio ryšius, leidžiančius jiems mokytis vieniems iš kitų bei atrasti savo vietą bendruomenėje.

UGDYMOSI SRITIS „AŠ IR BENDRUOMENĖ“

ESMINIAI GEBĖJIMAI. Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus. Suteikia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti. Pažįsta savo

kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitiems, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, mokyklos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę. Pastikti mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotuoja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.

PASIEKIMŲ SRITYS. Savivoka ir savigarbą, emocijų suvokimas ir raiška, savireguliacija ir savikontrolė, santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais, tyrinėjimas, problemų sprendimas, kūrybiškumas, gebėjimas žaisti, mokėjimas mokytis.

„KAS AŠ?“

VERTYBINĖ NUOSTATA: Pastikti savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.

UGDYMO(-SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(-SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Savo poreikius valgyti, žaisti, miegoti ir kt. vaikui mokosi parodyti veido mimika, gestais, gestais, galvos linktelėjimu išreiškdami suikimą ar papurtydami galvą į šonus („ne“), pirmaisiais žodžiais, kai yra jautriai globojami, žaidinami, kalbinami grupės mokytojo, kai jis stengiasi suprasti vaiko poreikių ženklus ir į juos reaguoti, kai įvardija vaiko poreikius ir domėjimosi objektus. Kasdienėse grupės veiklose, sąveikose su mokytoju ir kitais vaikais kilusias savo emocijas (džiaugsma, liūdesį, pyktį, nuostabą, baimę) vaikai išreiškia veido mimika, gestais, balsu, žodžiais, kūno poza, kai suaugusieji susitapatina su jų patiriamomis emocijomis, jautriai į jas reaguoja, atliepia vaiko emocinius poreikius. Antrais trečiais metais vaikai mokosi emocijas atpažinti ir įvardyti, nuolatims žymėti naudoja emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas, „emocijų termometrų“, kai suaugusieji vaiko patiriamas ir išreiškiamas emocijas pavadinama, pakomentuoja, taiko personalizuotus vaikų nusiramimo būdus (išbūti, išjausti emocijas, patiriant mokytojo paramą, pabūti nusiramimo erdvėje kartu su suaugusiuoju, ištraukti į pozityvias emocijas žadinančias veiklas). Vaikai iki 1 metų susitapatindami atspindi suaugusiojo ir kitų vaikų emocijas, 2–3 metų vaikai atpažįsta kito emocijas iš	Vaikai įsitraukia į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti: noriu – nenoriu, mėgstu – nemėgstu, idomu – neįdomu, paskaitina atpažinti, tyrinėti, įvardyti ir skirtingais būdais (emocine reakcija, pasirinkimu, piešiniu, žodžiais ar kt.) suaugusiesiems ir kitiems vaikams parodyti savo poreikius, pomėgius, interesus. Vaikai, žaisdami vaidmenų ir natatyvinius žaidimus, tyrinėdami ir žymėdami, kaip jaučiasi, klausydamiesi skaitomų istorijų, žiūrėdami filmukus, patiria, išreiškia, aiškinasi, diskutuoja ir vis geriau atpažįsta bei įvardija įvairias savo ir kitų emocijas, jas sukelusias situacijas bei priežastis. Vaikai tyrinėja judėjimo ir atramos, virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos sistemas, vartydami enciklopedijas vaikams, žiūrėdami informacinius filmukus, taikydami vaikams skirtas papildytosios realybės technologijas, atlikdami eksperimentus, kurdami modelius, kurie nematoma padaro matomą. Mokytojo padedami, vaikai tyrinėja ir mokosi pajauti savo asmeninės erdvės ribas, suprasti savo privatumą ir reaguoti į asmeninės erdvės ribų pažeidimą. Vaikai aiškina, ką suprato, kuo ypatingas kūnas, ką jis gali, ko negali. Vaikų savo galių pajauta plėtojasi jiems mokantis naujų dalykų, drąsiai imantis naujų sumanymų ir lyderystės (vadovauti žaidimui, padėti mažiau gebančiam, dalintis patirtimi). Žaisdami, kurdami savo augimo laiko juostas, įsitraukdami į mokytojo tikslingai pasiūlytas savo augimo tyrinėjimo veiklas (matavimai, kūno kontūro apvedimas, pėdų, plaštakų atspaudai, talentų šou ir kt.), vaikai išvėlgia pokyčius, apibūdina savo kūno augimą ir naujai įgytus gebėjimus, savo asmenines savybes, stiprybes, sau priimtinausius mokymosi būdus, stiprina pasitikėjimą savimi ir savo gebėjimais. Darydami klaidas ir jas taisydami vaikai plėtoja atkaklumą, gebėjimą

veido išraiškos, balso, jeigu dažnai žaidžia, piešia, klausosi muzikos, juda greta ir kartu per kasdienes ugdomąsias veiklas. Savo kūno ribas vaikai pajaučia suaugusiojo glaudžiami, žaidinami, kutenami, kykuojami, rengiami bei kalbinami. Išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas, pajausdami, patirdami, ką kuri kūno dalis daro, kaip juda, stebėdami save veidrodyje, savo atvaizdą matydami vaizdus paviršiuje, ant blizgių daiktų paviršių, žaisdami šešėlių žaidimus. Vaikai savo augimą pajaučia per didėjančią savarankiškumą kasdienėse veiklose, matuodamiesi išaugtus drabuželius ar batų, naudodami ūgio matuoklius, žiūrindami anksčiau darytas savo nuotraukas.

įveikti iššūkius. Vaikai tyrinėja žmogaus gyvenimo ciklą, piešia ir samprotuoja, kaip atrodys užaugę, ko norėtų išmokyti neoliimoje ateityje, kuo norėtų tapti tolimoje ateityje.

„SAVO EMOCIJŲ IR ELGESIO VALDYMAS“

VERTYBINĖ NUOSTATA: Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. Nustieikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį.

UGDYMO(-SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(-SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Vaikai, padedami suaugusiojo, sekdami jo pavyzdžiu, bendraudami su kitais vaikais, įvaldo paprastus emocijų reguliavimo būdus: parodyti, atskleisti, išreikšti emocijas, kreiptis pagalbos, pasiguosti, leistis apkalbinamam, nuraminamam, nukreipti dėmesį nuo stiprios emocijas sukelusio įvykio ar objekto, pasitraukti iš įtampą keliančios situacijos. Mokydami tinkamai elgtis, vaikai bendraudami su kitais pritaiko tuos būdus, kurios patyrė, suprato ir perėmė iš suaugusiojo: nusišypsoti, pakalbinti, taikiai žaisti greta, mokosi dalintis, palaukti savo eilės (naudojant smėlio laikrodį, pasiimant kitą žaislą ir kt.), atsižvelgti į kito prašymus;	Vaikai patys pradeda valdyti savo emocijų raišką, jų intensyvumą, išbando skirtingus per įvairias veiklas sužinotus būdus (suskačiuoti iki trijų, penkių, pasitraukti į ramybės kampeį, pasiklausyti ramios muzikos, pasikalbėti ir išsiaiškinti ar kt.), padedančius nusiraminti, valdyti impulsus, taikiai išlieti emocijas, sutelkti pastangas tinkamam poelgiui. Pasikeitus dienos ritmui, įvykus netikėtam įvykiui, sulaukus netikėto kito vaiko reagavimo, mokytojo padedami vaikai mokosi valdyti pokyčių situacijoje kilusias neigiamas emocijas, kad pasijustų gerai (mokosi išvelgti gerąją pokyčių pusę, susitarti, prisiderinti). Vaikai natūraliai savo aplinkoje stebi ir tikslingai pasiūlytose veiklose tyrinėja bei išbando įvairius dėmesio, impulsų ir elgesio valdymo būdus. Žaisdami savireguliaciją plėtojantiems žaidimams (sustingti, nekalbėti, nesusijuokti, perkeltinėti dėmesį), savarankiškai išbandydami naujas veiklas, kartu su kitais įsitraukdami į ištvermės, tikslumo, kliūčių įveikos reikalingas veiklas, laikydamiesi kartu su kitais sukurtytų grupės taisyklių ir tvarkos, vaikai ugdomi valingą dėmesio ir elgesio kontrolę. Mokytojo padedami, vaikai išbando dėmesio sutelkimo, nukreipimo ir perkėlimo, impulsų ar netinkamo elgesio slopinimo, aktyvinamosios kontrolės (savęs motyvacijas atlikti tai, ko daryti nesinori) būdus, ugdomi veiklos planavimo ir laiko valdymo gebėjimus. Vaikai sau kečia paprastus asmeninius ar veiklos tikslus ir jų siekia, susidūrę su kliūtimis, keičia veikimo ar elgesio būdus, atkakliai stengiasi jas įveikti, kreipiasi

		pagalbos ir ją priima. Vaikai mokosi stabtelėti ir apmąstyti savo veiklą ar elgesį, kad pasirinktų tinkamiausius būdus.
„AŠ TARP KITŲ“		
VERTYBINĖ NUOSTATA: Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais.		
UGDYMO(-SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)		UGDYMO(-SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Mokosi būti ir veikti šalia kitų ir kartu su kitais įsitraukdami į bendrus žaidimus ir veiklas grupelėje. Bendrose veiklose vaikai ugdomi jautrumą kito poreikiams: mokosi suprasti, ką jaučia, ko nori kitas, bando atliepti kito jausmus ar norus. Žaidinami, matydami save veidrodyje, nuotraukose tyrinėja aš – ne aš ribas. Kasdienėje rutinoje ir veiklose atsirinkdami savo drabužėlius ar žaislus aiškinasi mano – tavo santykį, ko nors turėjimą (ką turiu aš – ką turi tu).		Inicijuoja bendrus žaidimus ar veiklas, siūlo ir derina veiklos idėjas, veiksmus, situetą, susikuria veiklos ir elgesio taisyklės, padeda, paremia vienas kitą, tartasi. Vaikai išbando pačių bendraujant atrastus, iš suaugusiųjų sužinotus įvairius emocinių ryšių, abipusės simpatijos, draugystės užmezgimo ir palaikymo būdus, aiškinasi, koks draugas yra geras ir koks yra blogas. Piešdami save ir kitus, matuodamiesi, lygindami akių, plaukų spalvą, kalbėdamiesi apie savo norus, pomėgius, gebėjimus, šeimą, namus, kartu žaisdami ar kurdami bendrus darbus, švėsdami šventes, socialiniuose tinkluose komuniknuodami su kitų tautybių bendraamžiais, tyrinėja, kuo jie panašūs į kitus ir kuo skiriasi nuo kitų vaikų ir suaugusiųjų. Mokosi suprasti, gerbti, toleruoti ir priimti kita kalba kalbantį, kitaip besielgiantį, mažiau gebantį vaiką. Tyrinėja būdus, kurie padeda suprasti vieniems kitus, įtraukti juos į bendrus žaidimus ir veiklas. Vaikai mokosi išsklausti ir suprasti skirtingas nuomones, požiūrius, juos priimti ir derinti. Mokosi atpažinti patyčias ir būdus, kaip jų išvengti. Grupelėje atlikdami bendrą tikslą turinčią veiklą apsvaisto kiekvieno pasiūlytas idėjas, ieško kompromisų.
„ŽMONĖS IR BENDRUOMENĖS“		
VERTYBINĖ NUOSTATA: Gerbia kitus. Bendrystės su šeima ir grupe jausmas.		
UGDYMO(-SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)		UGDYMO(-SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Pajaučia juos supančių žmonių išvaizdos, aprangos, amžiaus panašumus ir skirtumus, jeigu jie yra labai aktyviai. Vaikai natūraliai per užmegztus emocinius ryšius jaučia savo šeimą kaip bendruomenę. Vaikų grupę kaip bendruomenę pajaučia, kai užsimezga emocinis ryšys su mokytoju ir grupės vaikais. Vaikų supratimas apie šeimą ir vaikų grupę plečiasi kartu su mokytoju		Mokosi pajauti, suprasti žmonių panašumus ir įvairovę, tyrinėdami, žaisdami, bendraudami gyvai, drauge ką nors veikdami ir kurdami, dalindamiesi patyrimu ir idėjomis su artimiausioje (namų, mokyklos, miesto / kaimo) aplinkoje bei šalyje gyvenančiais skirtingo amžiaus, lyties, tautybės, profesijos, rasės, tikėjimo, gebėjimų žmonėmis. Šalies ir pasaulio žmonių išvaizdos, aprangos, kalbų, maisto, būstų, darbų, kelių, tradicinių menų, švenčių panašumus ir įvairovę vaikai pažįsta per įvairias

ir tėvais kuriant šeimos ir grupės medį, dalyvaujant šeimos dienose grupėje, žaidžiant savo šeimos ir kitų šeimų pasiūlytus žaidimus, žiūrįnėjant šeimos narių ir grupės vaikų nuotraukas. Savo aplinkoje girdi gimtąją kalbą, įsitraukia į mokytojo organizuojamas veiklas, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse.

medijas ir socialinius tinklus, per muzikos kūrinis, dailės darbus, virtualius susitikimus, keliones. Vaikai atranda ir išbando įvairius emocinio kontakto, pagarbaus bendravimo ir ryšių su kitais žmonėmis užmezgimo bei palaikymo būdus gyvai ir nuotolin. Aiškinasi savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos; mokyklos bendruomenė – kitų mokyklų bendruomenės; mano tauta – kitos tautos; mano šalis – kaimyninės ir kitos šalys; žemyno, kuriame gyvenu, žmonės – kitų žemynų žmonės. Atrasdami ir patirdami mokyklos narius siejantį ryši, vaikai ugdomi priklausymo bendruomenei jausmą, įsitraukia į savo bendruomenės veiklas, atranda lygiavertio bendravimo su kitais jos nariais būdus. Domisi gimtąja kalbą, etnine kultūra, dalyvauja etnokultūrinuose, pilietiniuose renginiuose ir edukacinėse programose. Pažįsta ir išreiškia pagarbą pagrindiniams savo šalies simboliams (vėliava, herbas, himnas), tyrinėja šalies žemėlapi, domisi vėliavos spalvų reikšmėmis, gintaru, Gedimino pilimi ir kitais simboliais bei kultūros objektais. Vaikai sužino keletą kitų šalių, suprantą, kad tiek jie patys, tiek kiti žmonės sudaro skirtingas tautas, kurios gyvena skirtingose šalyse. Vaikai tyrinėja Lietuvos ir grupę lankančių, iš kitų kraštų atvykusių vaikų šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą. Aiškinasi ir išbando pagarbos, tolerantiškos sąveikos su kitų socialinių, tautinių ir kultūrinių bendruomenių žmonėmis būdus. Dalyvauja veiklose, kurios siejamos su savo grupės, šeimos, miesto, kaimo aplinkos saugojimu ir tvarkymu.

„MŪSŲ PRAEITIS, DABARTIS IR ATEITIS“

VERTYBINĖ NUOSTATA: Siekia suprasti laiko tėkmės etapus.

UGDYMO(-SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(-SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Laiko tėkmę pajaučia sąsajoje su savo veikla (kiek laiko užtrunka kažką padaryti) ir gyvenimo ritmu (ką aš veikiu per dieną). Paros trukmę ir laiko tėkmės per parą nuoseklumą patiria dėliodami savo veiklos per dieną paveikslėlius.	Kalbėdamiesi, ką veikė per dieną, savaitę, pradeda pavadinti paros dalis (rytas, diena, vakaras, naktis), savaitės dienas, pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj. Išbando (jei priinama), lygina, komentuoja dabarties, praeities, ateities žaidimų, buities darbų, keliavimo būdų ir priemonių. Dalyvaudami tradicinėse ir valstybinėse šventėse, klausydamiesi skaitomų istorinių pasakojimų, lankydamiesi muziejuose, pilyse, sužino keletą Tėvynės istorijai svarbių įvykių ir žymių veikėjų. Vaikai apvažįsta liaudies dainas ar kitą tautosakos paveldą (mįslės, greitakabės, liaudies žaidimus, patarles ir kt.), žmonių sukurta praeityje. Aiškinasi, tyrinėja, diskutuoja, kas mums gali ką nors papasakoti apie praeitį, dabartį, ateitį, ir atranda keletą informacijos šaltinių. Vaikai su grupės mokytoju kalbasi, ką mums pasakoja skirtingi informacijos šaltiniai ir kartu kuria praeities, dabarties, ateities paveikslus, laiko juostas.

spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones, dėlioja nesudėtingas dėliones. Žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai (žaislai, baldai, knygos, kamuočiai ir kt.) turi požymius (forma, dydis, spalva ir tekstūra), kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos (minkštos – kietos, skaidrios – neskaidrios, lengvos – sunkios).	dvydį tyrinėja, bandydami apimti delnais, apglėbti, gretindami su savo ūgiu. Stebėdami aplinkos daiktus, suteikia jiems prasmę, pristatiko prie aplinkos, ugdosi savarankiškumą: suprantą, kad kažką reikia apėti, kažką galima pakelti ir pernešti, kažko geriau neliesi, pagal daiktus ir jų išsidėstymą orientuojasi aplinkoje. Pastebi daiktų seką eidami į mokyklą, kur nors važiuodami (kelio ženklas, šviesoforas, perėja ir pan.). Išbando įvairius daiktus, įrankius. Daiktus kūrybiškai panaudoja žaidimuose, ugdosi nuostatą tausti daiktus. Tyrinėja gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus, varto enciklopedijas, klausosi informacinių tekstukų, stebi vaizdo įrašus, aiškindamiesi gamtos objektų ir žmogaus sukurtų daiktų skirtumus, domisi, kaip yra kuriami daiktai. Lygina praeities ir dabarties daiktus, komentuoja jų išvaizdą, paskirti, kaip veikia, iš ko pagaminti. Suprantą, kad tos pačios paskirties daiktas (pavyzdžiui, stalas) gali būti pagamintas iš medžio, metalo, plastiko. Susipažįsta ir mokosi naudotis daiktais, prietaisais, padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką. Naudojasi išmaniaisiais daiktais, aiškinasi jų veikimo būdą, juos išbando. Ieško atsakymų į patiemis kylančius ir mokytojo nuolat keliamus klausimus.
„GYVYBĖ“ VERTYBINĖ NUOSTATA: Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. Domisi, gėrisi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka.	
UGDYMO(-SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ) Vaikai stebi, renka, tyrinėja, grupuoja, atpažįsta ir pavadina augalų dalis (lapai, žiedai, vaisiai, sėklos ir pan.), pajunta tekstūrų skirtumus, vaisiuose suranda sėklas. Darže, šilnamyje, ant palangės vaikai sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga.	UGDYMO(-SI) GAIRĖS (3-6 METAI) Vaikai dalinasi mintimis, kam reikalingi medžiai (teikia pavėsi, jame prieglobstį randa gyvūnai), mokytojo padedami, išsiaiškina, kad medžiai gamina deguonį, kuris būtinas žmonių ir gyvūnų kvėpavimui, ir suprantą, kad medžius reikia saugoti ir sodinti. Darže, šilnamyje, ant palangės vaikai sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga. Prižiūredami augalus vaikai mokosi rūpintis gamta ir aplinka, prisiminti atsakomybę, pasitikėti savo jėgomis; Vaikai dalinasi savo patyrimu ir išgyvenimais apie naminių gyvūnų, taip pat turimų namuose augintinių auginimą. Stebi gyvūnus savo aplinkoje, kai kuriuos mūsų ir sveitųjų kraštų gyvūnus atpažįsta paveikslėlių knygoje, animaciniuose filmuose. Gyvūnus vaikai atpažįsta iš jų kūno formos, išskirtinių požymių, gyvenamųjų vietų, mėgdžioja gyvūnų balsus, būdingus judesius. Vaikai diskutuoja apie gyvūnų naudą, aiškinasi, ko reikia, kad gyvūnai gyventų, gerai jaustųsi. Jie stebi kieme sutiktus gyvūnus (straigės, vabzdžius, vorus, varles, paukščius). Vaikai svarsto ir aiškina, kaip gyvūnai prisitaikę prie aplinkos (išvaizda, elgesys), kokie žmogaus ir gyvūnų santykiai (teikia džiaugsmą, ramina, skatina norą rūpintis, teikia naudą), per rūpinimąsi gyvūnais ugdosi pagarbą gyvūnų gamtai. Tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvybą ir negyvybą gamtos vienoje: augalui reikia dirvožemio, vandens, saulės šviesos; gyvūnui – maisto, vandens, būsto. Mokytojo padedami, vaikai aiškinasi, stebi, tyrinėja organizmų poreikius, aiškinasi, kam naudojamas vanduo, kodėl jis toks svarbus ir reikalingas organizmams. Mokytojo padedami, vaikai seka paros, metų ciklą. Aiškinasi, kaip gyvena augalai ir gyvūnai – dieną ir naktį, skirtingais metų laikais, kokie pasikeitimai vyksta jų gyvenime. Pasirinkę keletą mokyklos kiemo

	augalų, jie stebi ir fiksuoja (piešia, fotografuoja, matuoja) vienamečių augalų gyvenimo ciklą (pavasari išdygsta, užauga, vasarą žydi, subrandina vaisius, išbarsto sėklas ir vėlyvą rudenį numyksta); medžių metų ciklą (pavasari sužaliuoja, žydi ir sėklas išbarsto kasmet, žiemą išgyvena numetę lapus, nesimaitindami). Vaikai klausosi mokytojo skaitomų tekstų, varto knygas apie gamtą, žiūri vaizdo įrašus ir išsiaiškina, kad žiemą vieni gyvūnai įminga, kiti išlieka aktyvūs, nes dar gali susirasti maisto, dauguma paukščių žiemoti išskrenda į šiltesnius kraštus. Skirtingais metų laikais vaikai stebi būdingus gamtos požymius. Mokytojo padedami, pildo metų gamtos kalendorių: sutartiniais ženklais žymi oro temperatūrą, saulėtas ir apniukusias dienas, kritulių kiekį, pastebi jų pokyčius skirtingais metų laikais, susieja juos su augalų ir gyvūnų gyvenimu. Vaikai supranta, kad mūsų krašto augalai ir gyvūnai išgyvena tik todėl, kad geba prisitaikyti prie aplinkos sąlygų.
„SKAIČIAVIMAS IR MODELIAVIMAS“ VERTYBINĖ NUOSTATA: Nustateikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais.	
UGDYMO(-SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	ATTRANDU SKAIČIUS IR SKAIČIAVIMO BŪDUS
Nuo pirmųjų metų stebi ir yra įtraukiami į situacijas, kuriose minimi skaičiai, yra skaičiuojama (pavyzdžiui, eileraščiai, dainelės, judrieji žaidimai, išvykos, stalo žaidimai). Natūraliai įgunda įvertinti daiktų rinkinio kieki iki 5-ių, neskaičiuodami daiktų („matomi“ skaičiai). Sampratą apie įvykių prigimtį, objektų požymius ir jų reikškimąsi aplinkoje vaikai įgyja palaipsniui. Vaikai pradeda nuspėjamai reaguoti į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti (pavyzdžiui, įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti). Suvokimą, kad įvykis pastovus, vaikai ugdosi žaisdami su medžiagomis ar objektais, kurie susiję su priežastimi ir pasekmėmis (veiksmas, kurie įvyks). Vaikai dienvartakėje klijuoja numatomų įvykių paveikslėlius, atrenka reikalingus ingredientus maistui ruošti.	Skaiciuoja pridedant po vieną pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus. Mokosi atpažinti ir paaiškinti kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus (pavyzdžiui, skaitmenis, piešinius, schemas). Skaiciavimo užduotis vaikai atlieka jas suvaidindami, nupiešdami, parodydami gestais, manipuluodami daiktais. Įsitraukia į mokytojo inicijuotus žaidimus, kuriuose skaičiuojama į priekį ir atgal (12-os ribose), pradedama skaičiuoti nuo bet kurio skaičiaus (10-ies ribose). Naudodamiesi objektais, piešiniais, kurdami istorijas, pradeda suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti. Iš pradžių mokosi sujungti ir išskaidyti kieki 5-ių objektų grupėje, vėliau 10-ies ir 12-os ribose. Dalyvaudami žaislingose neformaliose, kūrybinėse veiklose, vaikai mokosi objektų kieki grupėje (-ėse) apibūdinti kaip pakankamą / per didelį / per mažą tikslui pasiekti ar užduočiai atlikti (pavyzdžiui, dalintis sausainiais, sudaryti komandas). Savo aplinkoje vaikai neformaliai įsitraukia į skaičiavimo uždavinių sprendimą. Mokosi samprotuoti, kūrybiškai taiko įgytą skaičiavimo patirtį sprenddami problemas, pradeda vartoti žodžius, kuriais nusakomi matematiniai procesai (pavyzdžiui: „Manau, kad...“, „Tai tiesa (netiesa), nes...“, „Tai man primena...“, Galėčiau padaryti dar ir taip...“ ir pan.). 3–6 metų vaikai supranta, kad tam tikros rūšies informacija gaunama surinkus duomenis, vykdant stebėjimą ar apklausą. Drauge su suaugusiuoju vaikai mokosi apie artimiausią aplinką kelti klausimus, į kuriuos atsakoma „taip“ arba „ne“, dalyvauja apklausose, kai atsakymų skaičius neviršija 12-os. Vaikai įsitraukia į diskusijas su mokytoju ir kitais vaikais, kaip gali būti fiksuojami, koduojami duomenys, dalinasi idėjomis, kaip būtų galima juos grafiškai pavaizduoti. Stebėdami mokytoją, jo kalbinami, mokosi piešinyje, diagramoje ar schemeje pavaizduotus duomenis suprasti, apibūdinti ir interpretuoti. Drauge su mokytoju vaikai svarsto, diskutuoja, kas būtų, jeigu apklausose dalyvautų kiti vaikai, jei duomenys apie stebimą įvykį būtų fiksuojami kitu laiku. Kartojant eksperimentus ir apklausas,

vaikai pradeda suprasti, kad šalia įprastų, iš anksto nuspėjamų įvykių esama ir atsitiktinių. Jie išitraukia į žaidimus, kurių baigties iš anksto nuspėti neįmanoma. Tinka žaidimai su suktuku, metamu kauliuku, loterijos bilietais, kuriuos žaidžiant nebūtina laimima. Žaisdami ir stebėdami vaikai pradeda suprasti, jog ir atsitiktinio įvykio rezultatas gali būti numatomas, ir atranda du būdus tai padaryti: eksperimentuoti praktiškai arba bandyti mąstyti logiškai.	
„MATEMATINIAI ERDVĖS TYRINĖJIMAI“	
VERTYBINĖ NUOSTATA: Domisi ir noriai mokosi matematikos, džiaugiasi tuo, ką išmoko.	
UGDYMO(-SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(-SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Natūraliai išitraukia į žaismingą veiklą su daiktais, į kuriuos galima ką nors įpilti, įdėti. Kalbinami suaugusiųjų, suprantą, ką reiškia „pilnas“ ir „tuščias“. Noriai išitraukia į įvairias eksperimentines ir kasdienėje veikloje pasitaikančias ilgio (pločio, aukščio), masės, tūrio palyginimo veiklas. Džiaugiasi drauge su mokytoju ir kitais vaikais atrasdami vis daugiau būdų daiktų atitinkamiems dydžiams palyginti. Daiktų ilgį (plotį, aukštį) palygina netiesiogiai, daiktus sugręžindami. Daiktų masės palygina daiktus kilnodami. Savo pastebejimus jie išreiškia parodydami daiktus. Natūraliai išitraukia į aplinkoje esančių daiktų ir objektų tyrinėjimą. Reaguoja į tokią daiktų savybę kaip forma, spalva vis geriau suprasdami, kai apie daiktą sakoma: „toks pat“, „panašus“, „skirtasi“, „kitoks“. Atranda, kad figūromis ir objektais erdvėje galima manipuluoti: apversti, pasukti, pastumti. Nuolat dalyvaudami įvairiuose judriuose žaidimuose ir veiklose. Palaipsniui išmoka vis tiksliau apibūdinti savo ir objektų padėtį bei vietą kitų objektų ir žmonių atžvilgiu. Įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu duoti nurodymus dėl	Noriai išitraukia į suaugusiųjų inicijuotas veiklas, skatinančias tyrinėti, kaip galima palyginti daiktų ilgį (plotį, aukštį) arba tūrį, kai daiktų sugręžinti neįmanoma. Džiaugiasi atradę naujus dydžių palyginimo būdus: naudoti smulkesnius daiktus kaip matavimo priemonę didesniems daiktų dydžiams įvertinti. Naudoti trečią daiktą kaip tarpininką dydžiams palyginti. Įtraukiami į probleminių situacijų, kuriose reikia įvertinti atstumą tarp savės ir kitų, tarp dviejų artimos aplinkos objektų, nagrinėjimą, sugalvoti. Diskutuoja, dalinasi savo pastebejimais ir kartu sparčiai plečia su ilgio, masės, tūrio (talpos) matavimu susijusį žodyną (ilgesnis – trumpesnis, aukštesnis – žemesnis, storesnis – plonesnis, toliausiai – arčiausiai, lengvesnis – sunkesnis, talpesnis – mažiau talpus). Atranda, kiek daug erdvinės informacijos yra aplink: panašumo, elementų išdėstymo, atskaitojimo, formos bendrumo. Atpažįsta dvimates figūras (skritulį, kvadratą, stačiakampį, trikampį), trimates figūras (kubą, rutulį), mokosi apibūdinti ir palyginti jų pagrindinius elementus, grupuoti (pagal vieną požymį), komponuoti, konstruoti skirtingų dydžių figūrų (objektų) sekas. Eksperimentuoja su veidrodiniais paviršiais, taškiniais šviesos šaltiniais, stebi ir tyrinėja dvimačių ir trimųjų geometrinų objektų atvaizdus. Eksperimentuodami su figūromis, vaikai atranda, kad sudėtingesni objektai gali būti gaunami ir vaizduojami kaip paprastesnių, gerai pažįstamų objektų junginys. Pastebejimus išreiškia piešiniuose, lipdiniuose. Jų piešiniuose atsiranda vis daugiau detalių, vis daugiau dėmesio kreipiama į jų išsidėstymą ir dydį. Įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu duoti nurodymus apie objekto judėjimo kryptį (į kairę, į dešinę, į priekį, atgal) ir buvimo vietą (viduje, išorėje ir kt.) arba sekti kitų atitinkamus nurodymus. Modeliavimo idėją vaikai atranda drauge su mokytoju palaipsniui susipažindami su sekų AB, BA, ABC, AAB, ABB, ABA modeliais (raidėmis pažymima grupė elementų, kurie nuosekliai pasikartoja sekoje). Su kiekvienu sekos modeliu vaikai susipažįsta nuosekliai, mokosi jį atpažinti, nukopijuoti, pratęsti seką, rasti jos trūkstančią narį, sukurti kitą to paties modelio sekos pavyzdį. Sekų modeliavimo gebėjimus vaikai ugdosi formaliose ir neformaliose veiklose piešdami, deliodami įvairius objektus, ritmoškai dainuodami ar judėdami, nagrinėdami raštus ar kurdami ornamentus. Nuolat dalinantis savo idėjomis su suaugusiuoju, kitais vaikais, jų kalboje atsiranda vis daugiau pagrindinio matematinio žodyno elementų. Tikslingai vartoja ir naudoja šnekamojoje kalboje matematinius elementus.

objekto judėjimo krypties (į kairę, į dešinę, į priekį, atgal) ir buvimo vietos (viduje, išorėje ir kt.) arba sekti kitų atitinkamus nurodymus.

„SKAITMENINIŲ TECHNOLOGIJŲ PASAULIS“

VERTYBINĖ NUOSTATA. Nusiteikęs pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarių skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programą

UGDYMO(-SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(-SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Stebi išmaniųjų žaislų judėjimą, spaudžia, liečia, purto, žaisdamas pradeda atlikti dviejų veiksmų seką (trepseti, ploti).	Komentuoja, įvairiomis formomis atliepia vaizdo, garso įrašų, animacijos pateikiamą informaciją. Vartoja kai kurios su technologijomis susijus terminus, pasakoja apie interaktyvias priemones, žaidimus, programėles. Pradeda naudoti paprastas programėles vaizdo, garso fiksavimui, piešimui. Bando bendrauti skaitmeninėmis technologijomis su kitais. Padedamas mokytojo mokosi naudotis fotoaparatu, pele, klaviatūra, interaktyviu ekranu. Mokytojo padedamas naudoja pagal amžių tinkančias interneto svetaines kūrybinei veiklai, projektams. Supranta grafinius simbolius ir jais žymimas komandas. Dėlioja vaizdiniiais simboliais ar objektais pateiktas komandas, nusako kaip nuosekliai žingsnis po žingsnio pavyko pasiekti rezultatą. Žaisdami atlieka vieni kitų nurodymus, komandas, mokosi žodines komandas pateikti vaizdiniais, garsiniais ir kt. simboliais bei atlikti žyminius veiksmus sekomis, mokosi jas perskaityti, pastebi pasikartojimą. Išbando užrašytas veiksmų sekas žaidybiniėje programavimo aplinkoje. Laikosi pagrindinių bendravimo ir naudojimosi skaitmeniniais įrenginiais taisyklių. Su žaidybiniėmis programavimo aplinkomis susipažįsta programuodami animacijas, žaidimus, sekas, nepavykus pasiekti norimo rezultato koreguoja veiksmų seką, bando iš naujo.

Ugdymo(-si) sritis „Kuriant ir išreiškiant“

Mokytojas aktyviai skatina vaikų smalsumą ir kūrybiškumą, sudarydamas sąlygas spontaniškam tyrinėjimui, eksperimentavimui ir kūrybinių medžiagų bei priemonių išbandymui. Jis suteikia vaikams laisvę rinktis, stebi jų pastangas ir autentišką meninę raidą, pozityviai reaguodamas į kūrybinį procesą bei skatindamas tęsti ir plėtoti idėjas. Jautrus ir palaikantis mokytojo grįžtamasis ryšys padeda vaikams geriau suprasti meninės išraiškos galimybes, ugdyti savivertę, vertinti savo bei kitų kūrybą ir atrasti jiems artimas meno formas. Taip pat mokytojas puoselėja vaikų žaislingumą, simbolinį mąstymą ir socialinius įgūdžius, skatindamas improvizaciją bei įvairias žaidimo formas.

Kuriant ugdymo(-si) aplinkas, siekiama įkvėpti vaikų kūrybiškumą, skatinti jų saviraišką ir tyrinėjimo džiaugsmą. Tokios aplinkos apima ne tik mokyklos vidaus ir lauko erdves, bet ir platesnę aplinką – parkus, muziejus, kitus kultūrinius bei gamtinius objektus. Svarbiausias tikslas – užtikrinti vaikų emocinį ir fizinį saugumą, kartu suteikiant erdves jų iniciatyvoms, ilgalaikiam domėjimuisi ir gilesniam supratimui. Dėmesys skiriamas vaikų savarankiškumui, o estetiškai patraukli, atvira aplinka leidžia jiems laisvai rinktis veiklas, medžiagas, darbo būdus ir bendravimo formas. Tai skatina jų vaizduotę, improvizacinius gebėjimus bei socialinę sąveiką. Be to, ugdymo(-si) kontekstai yra modeliuojami taip, kad palaikytų vaikų saviraišką ir suteiktų galimybę išbandyti įvairias meninės raidos formas, dalintis savo kūryba ir pristatyti ją skirtingais būdais.

UGDYMO SI SRITIS „KURIO IR IŠREIŠKIO“

ESMINIAI GEBĖJIMAI. Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių. Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raidos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti. Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.

PASIEKIMŲ SRITIS. Meninė raida, estetiškas suvokimas, kalbinė raida, emocijų suvokimas ir raida, problemų sprendimas, tyrinėjimas, kūrybiškumas, gebėjimas žaisti, mokėjimas mokytis.

„ŽAIDIMO RAISKA“

VERTYBINĖ NUOSTATA: Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.

UGDYMO(-SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(-SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
---------------------------------	--------------------------------

Vaikai tyrinėja savo kūno galimybes spontaniškai judėdami aplinkoje, žaisdami su įvairiais objektais, daiktais. Vaikų judesiai tampa tikslingesni ir pasikartojantys padedant suaugusiajam. Vaikai „atranda“ savo ir kitų kūno dalis jas liesdami ir pajausdami. Vaikai mokosi kurti socialines sąveikas su kitais ir jas palaikyti, pamėgdžiodami suaugusiųjų veiksmus su daiktais, objektais	Vaikas, padedamas suaugusiojo, kuria bendravimo „kalbą“ veido, balso išraiškomis, visu kūnu ir išgyvena bendrumo jausmą. Vaikas taip mokosi inicijuoti ir palaikyti socialines sąveikas žaidimuose. Žaidimo metu vaikai mokosi susikurti artimumo ir saugumo jausmą. Žaisdami su tikslingai atrinktais žaislais (lėliemis, mašinytėmis, gyvūnėliais, indeliais ir kt.), vaikai išmoka pasirinkti arba ir patys susikurti erdves savo žaidimams. Žaidimo patirties neturintis vaikas pradeda žaisti mokytoju su juo inicijuojant paprastą žaidimą su vienu ar dviem veikėjais. Palaipsniui išmoka įtraukti į žaidimą daugiau žaidėjų. Suaugęs pamažu perleidžia žaidimo iniciatyvą patiems vaikams. Vaikas ima žaisti didesnėse grupelėse, išmoka tikslingai kurti žaidimo erdves ir konstruoti sudėtingesnius žaidimo siužetus, pasitelkdamai vaizduotę ir įtraukdami fantastinių elementų. Įgudę žaisti, vaikai žaidžia tęsinius žaidimus, prieš žaisdami aptaria žaidimo temą, planuoja siužetą, lanksčiai kaitalioja vaidmenis, patys kontroliuoja vienas kito veiksmus ir geba spręsti kylančius nesutarimus. Mokytojo paskatinti, gerai žaidžiantys vaikai nesunkiai jungiasi į kolektyvinius režisūrinius žaidimus kurdami ilgalaikius žaidimo pasaulius mėgstamų knygų, pasakų ir kino filmų pagrindu, lengvai įtraukia kitus grupės vaikus, mielai kviečia ir suaugusiuosius. Vaikai ima žaisti žaidimus su taisyklėmis padedami kitų vaikų ar suaugusiojo. Išmokę žaisti didaktinius žaidimus su taisyklėmis, vaikai kuria savo žaidimus ir juos žaidžia su grupės draugais ir mokytojais. Žaidimų metu vaikai atskleidžia savo pomėgius ir stiprybes.
„MUZIKOS RAIŠKA“ VERTYBINĖ NUOSTATA. Domisi muzikos kalba, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. Nustateikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.	
ANKSTYVASIS MUZIKINIS UGDYMAS(S)	
UGDYMO(-SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ) Vaikas intuityviai domisi aplinka, garsais, bando suprasti aplinkos ir savo muzikinio čiaušėjimo sąsajas. Patirdami ir įvardydamai muzikos sąvokas (aukštai – žemai; garsiai – tyliai; ilgas – trumpas; tas pats – skirtingas; linksmas – liūdnas), vaikai mokosi suprasti, atlikti muziką ir mėgautis ja. Vaikų supratimą apie muzikos skirtingumą plečia lopusinės, dainos, skandnuotės, ritmiškai atliekami eilėraščiai,	Mėgdžiodamas aplinkos garsus, atkartoja toninius ir ritminius darinius, pradeda suprasti dainavimo ir kvėpavimo svarbą, skandavimą derina su judėjimu. Vaikas išmoka vertinti, išiklausyti, atlikti muziką ir renkasi, kas jam patinka. Vaikai mėgdžioja suaugusiuosius, taip pat suaugusieji mėgdžioja vaikus: jų judesius, vokalinę ir artikuliacinę raišką. Žaisdami muzikinius žaidimus, vaikai geriau susitelkia, įsitraukia į muziką, išlaiko ir plėtoja gimtą domėjimąsi muzika. Ilgainiui dainuojamasis balsas atsiranda iš vaikų čiaušėjimo, cypavimo, krykštavimo, gugavimo ir kitų garsų. Klausydamiesi įvairių muzikinių derinių, vaikai plečia savo muzikinį žodyną.

žaidimai su judesiais, skaičiuotės, erzinimai, mylavimai. Vaikai, padedami suaugusiojo palengva pratinsi ploti, trepsėti, siūbuoti ar skanduoti savarankiškai. Vaikai tyrinėja ir išbando garsų pasaulį balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais, instrumentais, daiktais. Lygina, apibūdina, kategorizuoja tuos garsus. Vaikai individualiai ar grupėje atpažįsta tylą kaip svarbų muzikos elementą. Žaidžiant ar dalyvaujant mokytojo inicijuotoje veikloje. Vaikai klausosi muzikos piešdami, judėdami su priemonėmis ir be jų.	Klausydamiesi dainavimo be teksto, vaikai labiau susitelkia į muziką, ne į žodžius. Vaikai ne vien atkartoja suaugusiųjų sukurtas dainas, mokytojo skatinami plėtoja ir savos kūrybos spontanišką (vadinamą „aroso“) dainavimą. Pamažu vaikai plečia dainų ir skanduočių repertuarą, mokosi atskirti, ar garsai, dariniai ir melodijos yra panašios, ar skirtingos, atpažįsta anksčiau girdėtas melodijas, parodo melodijos slinkį bei kontūrą, suvokia tonacijos centrą. Judesiu vaikai rodo muzikinę frazę, vis geriau imituoja pažįstamą medžiagą, gerina kvėpavimo įgūdžius, plečia vokalinį diapazoną, spontaniškai dainuoja dainas, kuriose juntamas metras, pasikartojančios ritmo dariniai ir tonacija. Vaikai muzikuoja kūno perkusija ir instrumentais, groja nustatytu pulsu, instrumentais pakartoja trumpus ritmo darinius. Muzikuodami su kitais vaikais tinkamai elgiasi ir klausosi, kaip jų muzikavimas dera su kitais. Ilgainiui vaikų, improvizacija virsta komponavimu. Vaikai sujungia ir atsimena įvairius muzikos elementus (melodiją, ritmas, harmoniją, tembras, tempas ir dinamika) ir atspindi įvairias emocijas. Vaikai klausosi įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos piešdami, judėdami su priemonėmis ir be jų, priardami instrumentais ar kūno perkusija.. Muzikos klausosi norėdami atspalaiduoti, nusiraminti ir kitokioms nuotakoms reguliuoti. Vaikai, susipažįsta su muzikos klausymo ir dalyvavimo socialinėmis elgesio normomis.
„ŠOKIO RAIŠKA“ VERTYBINĖ NUOSTATA. Domisi šokio kalba, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. Nustateikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.	
UGDYMO(-SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(-SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Vaikai juda natūraliai, džiaugsmingai. Judesio kalba išreiškia savo mintis ir emocijas, pažįsta pasaulį per fizinę ir jutiminę patirtį. Vaikams pradėjus šliaužti, ropoti, vaikščioti, vystosi erdvės suvokimas: kryptis, judėjimo kelias, asmeninės erdvės supratimas, santykiai su kitais judančiais erdvėje. Palankioje erdvėje judėdamas vaikas pradeda jausti laiką – suvokia laiko trukmę, suprantą judėjimo tempą, juda greitai arba lėtai, jaučia ritmą, instinktyviai šokinėja pagal tolygų ritmą.	3–6 metų vaikai judėdami mėgaujasi įvairiais judesiais, tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susipažįsta su judėjimo įvairove, patiria judesio elementus ir jų derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais. Moko atskirais judesiais ir deriniais išlaisvinti kūno koordinaciją ir plastiškumą, judėdami erdvėje įsivaizduojama vingiuota linija, mokosi koordinuoti savo kūną, judėti ta pačia puse, išlaikyti pusiausvyrą, demonstruoti lankstumą, reguliarių ir gilių kvėpavimą. Vaikai atpažįsta ir įvardija pagrindinius judėjimo būdus vietoje ir persikiekiant erdvėje (pavyzdžiui, šuoliukai, pritūpimai, sukiniai, paprasti žingsneliai). Ilgainiui spontaniški judesiai tampa šokiu. 3–6 metų vaikai perpranta etiketo ir scenos kultūros taisykles. Šokdami šokių susipažįsta su įvairiomis kultūromis, jas patiria, taip pat atranda skirtingus mokymosi būdus (šokti vienam, šokti poroje, šokti ratelyje ir kt.). Šokdami vaikai tyrinėja, fantazuoja, eksperimentuoja su garsais,

„DAILĖS RAIŠKA“		balsais, judesiais, fizinėmis medžiagomis ir siužetais, generuoja idėjas tolesniam kūrybos etapui. Mokydamiesi šokių, vaikai suprantą jų kompoziciją (šokio žingsnius, sekas, stilių, judėjimo kryptį, erdvę), stebi kitus, derina šokio meną su kitais menais ir kalba, nusako šokio tempą, nuotaiką.
VERTYBINĖ NUOSTATA. Domisi dailės kalba, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.		
VIZUALAUS PASAULIO TYRINĖJIMAS		
UGDYMO(-SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(-SI) GAIRĖS (3-6 METAI)	
Vaikai stebi ir tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius jų dėmesį savo vizualinėmis savybėmis; stebi ir reaguoja į mokytojo santykį su aplinkos objektais (susižavėjimą, grožėjimąsi). Vaikai ima suprasti aplinkos daiktų ir objektų formas, spalvas, dydžius, kontūrus, ant jų krintančią šviesą, šešėlius ir kt. Spontaniškai tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, teplioja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius. Remdamiesi patyrimu vaikai pradeda suprasti rankos judesių ir piešimo priemonės paliekamo pėdsako ryšį. Vaikai savo tempu, pagal savo galias ir norus tyrinėja savo keiverzones ir terliones, bando apie jas pasakoti, Vaikai ima vis labiau kontroliuoti savo judesius, jų kryptis ir vaizduoti įvairiases linijas, formas tobulėjant jų rankų motorikai ir akies koordinacijai. Vaikai iki 3 metų, žaisdami su skirtingų dvimačių ir trimačių formų objektais, įvairiomis figūromis, čiupinėdami, minkydami, stebėdami juos realioje ir virtualioje erdvėje, atranda erdvinį pasaulį ir erdvinės raiškos galimybes.	Vaikai turtingus vizualinius vaizdinius kaupia vidaus ir lauko aplinkoje, kurioje yra įvairių meno kūrinių, objektų, gamtinės medžiagos. Jais galima žaisti, keisti vizualias savybes (apšvietimą, spalvą, formą, tonus) ir kitaip tyrinėti. 3–6 metų vaikų vizualusis ir pirmųjų meninių sąvokų žodynas gausėja, kai mokytojai tyrinėjimo metu komentuoja vaizdus, įvardija spalvas, formas, faktūras, estetinius potyrius. 3–6 metų vaikai vizualaus pasaulio savybes tyrinėja kontrastingose aplinkose (urbanistinės, industrinės, gamtinės ir pan.), lankydamiesi meno galerijose, parodose, muziejuose, žiūrėdami kokybišką animaciją, kiną. 3–6 metų vaikai tikslingai kuria ir piešia grafinius ir spalvinius vaizdus. Vaikai išbando ir tyrinėja įvairias grafinės ir spalvinės raiškos priemones ir medžiagas. 3–6 metų vaikų grafiškai ir spalvinei raškai nėra būdingas realistiško atvaizdavimo siekis. Vaikų grafinę ir spalvinę rašką lavina kurdami skirtingomis priemonėmis ir įrankiais, išbandydami įvairias grafikos technikas (monotipiją, lino ražinys, grotąžas, koliažas), eksperimentuodami su mišriomis technikomis. Vaikai pletoja grafinę ir spalvinę rašką, jo įvairovę ir plečia meninių sąvokų žodyną, kai stebi, analizuoja, aptaria, grožisi savo, kitų vaikų ir profesionalių menininkų sukurtais kūriniiais (grafikos ir tapybos darbai, fotografijos ir kt.). Vaikai tyrinėja spalvinės ir grafinės raiškos galimybes eksperimentuodami su dažais, juos maišydami, žaisdami linijomis, dėmėmis. Vaikai išgyvendina savo kūrybines mintis ir idėjas, renkasi priemones, įrankius bei technikas grafiškai ir spalvinei raškai, siekia savitai ir detalai išbaigti savo kūrybinius darbus. 3–6 metų vaikai modeliuoja ir komponuoja dvimates ir trimates figūras veikdami su įvairiomis medžiagomis: lipdydami skirtingų formų objektus, konstruodami erdvinius objektus iš skirtingų ir netikėtų priemonių, medžiagų. Įgūdę vaikai bando atkartoti ar sukurti sudėtingesnius erdvinius objektus.	

4.2. Bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima, parama vaikų ugdymui(si), mokytojams ir šeimoms

Mokyklos glaudus bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima yra esminis veiksnys, užtikrinantis sėkmingą vaikų ugdymąsi. Toks partnerystės ryšys grindžiamas abipuse pagarba, pasitikėjimu ir aktyviu dalyvavimu, siekiant sukurti palankią aplinką vaiko augimui ir vystymuisi.

Bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima:

Atvira komunikacija: mokytojai reguliariai informuoja tėvus apie vaiko pasiekimus, elgesį ir kasdienę veiklą, skatindami tėvus dalintis pastebėjimais bei lūkesčiais.

Tėvų įtraukimas į ugdymo procesą: organizuojamos bendros veiklos, tokios kaip šventės, dirbtuvės ar išvykos, kurios stiprina ryšį tarp šeimos ir ugdymo mokyklos bei leidžia tėvams aktyviai dalyvauti vaiko ugdymosi procese.

Konsultavimas ir švietimas: teikiama informacija apie vaiko raidą, ugdymo metodus ir šeimos vaidmenį ugdymo procese, siekiant padėti tėvams geriau suprasti ir palaikyti savo vaikų mokymąsi.

Parama vaikų ugdymui (si):

Individualizuotas požiūris: atsižvelgiama į kiekvieno vaiko poreikius, gebėjimus ir interesus, kuriant pritaikytas ugdymo programas, kurios skatina asmeninį tobulėjimą.

Saugios ir stimuliuojančios aplinkos kūrimas: užtikrinama fizinė ir emocinė aplinka, kuri skatina vaikų smalsumą, kūrybiškumą ir savarankiškumą.

Nuolatinis stebėjimas ir grįžtamasis ryšys: vertinami vaikų pasiekimai ir pažanga, teikiant konstruktyvų grįžtamąjį ryšį, kuris padeda vaikams suprasti savo stipriasias puses ir tobulintinas sritis.

Parama mokytojams ir šeimoms:

Profesinis tobulėjimas: mokykla skatina mokytojų kvalifikacijos kėlimą, organizuodama mokymus, seminarus ir dalijimąsi gerąja patirtimi, siekiant užtikrinti aukštą ugdymo kokybę.

Resursų ir priemonių suteikimas: aprūpinama reikalingomis mokymo priemonėmis ir literatūra, padedančia efektyviai įgyvendinti ugdymo programas.

Psichologinė ir socialinė pagalba: teikiama specialistų pagalba tiek mokytojams, tiek šeimoms, sprendžiant kylančius iššūkius ir užtikrinant vaikų gerovę.

Šis bendradarbiavimas ir tarpusavio palaikymas tarp ugdymo mokyklos ir šeimos sudaro tvirtą pagrindą vaikų sėkmingam ugdymuisi ir harmoningam vystymuisi.

5. VAIKŲ UGDYMOSI PAŽANGA, UGDYMOSI TĖSTINUMAS

5.1. Pasiekimų fiksavimo ir pažangos stebėsenos sistema

Vaikų ugdymo(-si) pasiekimai – tai ugdymo procese įgyti vaikų gebėjimai, žinios ir supratimas, nuostatos, apie kuriuos sprendžiame iš vaikų veiklos ir jos rezultatų. Vaikų ugdymosi pažanga – tai vaikų pasiekimų ūgis per tam tikrą laikotarpį.

„Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų apraše“ (<https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/Ikimokyklinio-amžiaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf>) pateikta aštuoniolika pasiekimų sričių, siekiant visuminio vaiko asmenybės ugdymosi ir atsižvelgiant į vaiko raidos bei ugdymosi ypatumus. Pasiekimų sritys yra lygiavertės. Jos apima visus svarbiausius vaiko nuo gimimo iki šešerių metų pasiekimus, kurie sudaro pamatą sėkmingai kompetencijų plėtoei priešmokykliniame ugdyme.

Mokykloje vaikų pasiekimai stebimi nuolat ugdomojo proceso metu, fiksuojami – du kartus per metus užpildant lentelę elektroniniame dienyne. Pirminis vertinimas atliekamas rudenį (iki spalio mėn. 15 d.), antrinis vertinimas – pavasarį (iki gegužės 15 d.). Tėvai turi prieigą prie vertinimo lentelių, kviečiami individualiems pokalbiams su grupės mokytojais, kurių metu aptaria vaiko pasiekimo žingsnius, pateikia komentarus ir išvagas, kartu su mokytojais nusimato tolinesnes vaiko ugdymo(-si) perspektyvas. Elektroniniame dienyne saugomi duomenys pasiekiami tik grupės mokytojams ir vaiko tėvams.

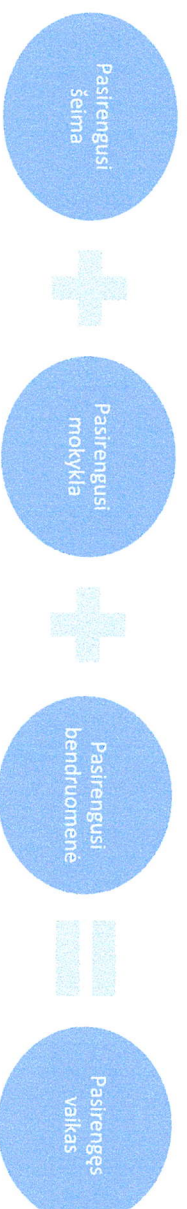
5.2. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymosi dermė ir tęstinumas

Nuoseklus, tęstinis vaikų ugdymasis padeda sėkmingiau įgyti gebėjimus, nuostatas, žinias ir supratimą. Labai svarbu padėti vaikams kuo sklandžiau pereiti nuo ugdymosi pagal ikimokyklinio ugdymo programą prie ugdymosi pagal priešmokyklinio ugdymosi programą. Numatytų vaikų ugdymosi rezultatų tęstinumas tai tikslų, plėtojamų kompetencijų, uždavinių suderinamumas. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo

mokytojai aptaria ir nusimato svarbiausių gebėjimų plėtojimo perspektyvas, problematikos sudėtingumo augimo spirales principu lygmenis (ta pati tema ar kompetencija kiekvieną kartą gilinama, plečiama atsižvelgiant į vaiko amžių ir patirtį) - laipsniško perėjimo nuo vaiko ugdymosi žaidimu ikimokyklinėje grupėje prie labiau struktūruoto sisteminio ugdymosi priešmokyklinėje grupėje galimybės, naratyvinio žaidimo plėtojimo srities ir lygmenis.

Vaikų ugdymosi visapusiškumo ir tęstinumo klausimus ikimokyklinio ugdymo mokytojai ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai aptaria nuolat, įgyvendindami ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo programas bei stebėdami vaikų pažangą. Esant poreikiui, programos ir jų įgyvendinimas koreguojami, atsižvelgiant į mokyklą lankančių vaikų pasiekimus, patirtį bei ugdymosi poreikius, jų ugdymosi tempą.

Vaiko sėkmingą perėjimą iš ikimokyklinės grupės į priešmokyklinę užtikrina tinkamas šeimos pasirengimas, ugdymo mokykla ir bendruomenė.

6 pav. Vaikų sėkmingo pasirengimo priešmokykliniam ugdymui algoritmas

6. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

Programos rengimas.

Rengiant ikimokyklinio ugdymo programą vyko aktyvios diskusijos su mokyklos bendruomene. Bendruomenės nariai – mokytojai, tėvai (globėjai), administracijos atstovai, specialistai – teikė savo išvagas, pasiūlymus ir pastabas. Diskusijų metu buvo analizuojami ugdymo turinio aspektai, aptariamose ugdymo kryptys ir siekiama bendro sutarimo dėl programos vizijos bei tikslų.

Pagrindiniai bendruomenės susitikimai vyko:

2024 m. spalio 9 d.,

2024 m. lapkričio 12 d.,

2025 m. balandžio 8 d.

Programos įgyvendinimas ir atnaujinimas.

Programos įgyvendinimo bus vykdomi peržiūra ir atnaujinimas atsižvelgiant į kintančius vaikų ugdymosi poreikius, švietimo politikos pokyčius bei mokyklos bendruomenės grįžtamąjį ryšį. Programa **atnaujinama kas 3 metus**, o esant poreikiui – dažniau (pavyzdžiui, atlikus išsamią ugdymo kokybės analizę ar pasikeitus esminėms teisės aktų nuostatoms).

Programos koordinavimas ir stebėseną.

Grįžtamasis ryšys apie programos įgyvendinimą bus renkamas sistemingai: atliekant mokytojų ir tėvų (globėjų) apklausas, refleksijas, tiesioginius pokalbius, taip pat remiantis vaikų pasiekimų stebėseną. Šie duomenys padės vertinti programos aktualumą ir ugdymo kokybę.

Už ugdymo programos peržiūros inicijavimą ir koordinavimą atsakingas mokyklos direktorius kartu su metodine taryba. Programos atnaujinimas derinamas su metiniu mokyklos veiklos kokybės įsivertinimu arba išoriniu vertinimu.

NAUDOTA LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija. (2022). *Mokyklų, vykdančių ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas, veiklos kokybės išorinio vertinimo organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas*. Įsakymas Nr. V-908. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/legalAct/4a3525c0e27911ee8d9390588bf2de65>
2. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija. (2023). *Dėl mokyklų, vykdančių ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas, veiklos kokybės išvertinimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo*. Įsakymas Nr. V-98. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lv/TAD/b73dca50a0dd11eda06e9a4a8dd92fc1>
3. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija. (2023). *Dėl Ikimokyklinio ugdymo programos gairių patvirtinimo*. Įsakymas Nr. V-956. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lv/TAD/76bb8f404b5911ee8185e4f3ad07094a/asr>
4. Neifachas, S. (n. d.). *Patarimai ir praktiniai pavyzdžiai rengiant ikimokyklinio ugdymo programą*. Prieiga per internetą: <https://emokykla.lt/metodine-medziaga/medziaga/perziura/461>
5. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija. (2021). *Knygelių rinkinys vaikams nuo trejų iki šešerių metų: Medžiaga ikimokyklinio ugdymo pedagogui. Žaismė ir atradimai*. Prieiga per internetą: <https://emokykla.lt/metodine-medziaga/medziaga/perziura/286>

Išvados apie mokyklos veiklos kokybę remiantis visuminiu mokyklos įsivertinimu (2024 m.)

Mokyklos stiprieji veiklos aspektai:

1. Vaikai jaučiasi saugiai, eina į mokyklą su džiaugsmu (1.1.1. – 3 lygis)
2. Vaikai moka laikytis taisyklių ir pagarbiai elgtis (1.3.1., 1.3.2., 1.3.3. – 3 lygis)
3. Grupėje dominuoja pozityvi ir draugiška atmosfera (1.1.1. – 3 lygis)
4. Mokyklos aplinka saugi ir pritaikyta vaikų poreikiams (1.1.2., 1.4.2., 3.1.3 – 3 lygis)
5. Mokytojai pritaiko veiklą skirtingų poreikių vaikams (1.4.2 – 3 lygis)
6. Dauguma vaikų atvira kalba apie savo jausmus ir mokosi tinkamai reikšti emocijas (1.1.3. – 3 lygis)
7. Mokytojai individualiai skiria dėmesį kiekvienam vaikui, palaiko jo stipriąsias puses (1.2.1. – 3 lygis)
8. Mokytojai skatina vaikų pasitikėjimą savimi ir unikalumo suvokimą (1.2.2. – 3 lygis)
9. Mokytojai atpažįsta ir tinkamai reaguoja į vaikų fizinius ar emocinius sunkumus (1.4.3 – 3 lygis)
10. Vaikai aktyviai renkasi veiklas ir jas savarankiškai plėtoja (2.1.1. – 3 lygis)

Mokyklos tobulintini veiklos aspektai:

1. Skatinti vaikų drąsą išsakyti savo nuomonę, aktyviau dalyvauti planuojant ir kuriant grupės fizinę bei socialinę aplinką (1.3.2., 3.3.1. – 2 lygis)
2. Didesnį dėmesį skirti vaikams, kuriems sunkiau įsitraukti į veiklą ar bendradarbiavimą, siekiant, kad visi pasiektų asmeninės pažangos (4.2.3 – 2 lygis)
3. Įtraukti vaikus į pasiekimų vertinimo procesą, ugdant jų gebėjimą savarankiškai įvertinti savo veiklą ir pažangą (5.1.2 – 2 lygis)
4. Aktyviau naudotis bendruomenės resursais ir skatinti socializaciją už mokyklos ribų (3.3.4, 7.1.3 – 2 lygis)
5. Skatinti nuolatinio profesinio tobulėjimo kultūrą mokykloje, stiprinant mokytojų motyvaciją mokytis visą gyvenimą, plėtojant sąmoningą tobulėjimo planavimą, dalijimąsi gerąja patirtimi ir užtikrinant sąlygas bei paramą kvalifikacijos kėlimui pagal mokyklos strateginius poreikius. (7.2.1 – 2 lygis)